Theologia polemica.

Bellarmini Robertus S.J. Judicium de libro, quem Lutherani vocant Concordiae.

Cracoviae. 1586.

IVDICIVM ROBERTI BELLARMINI POLITIANI,

Societatis Iesu Theologi,

De Libro, quem Lutherani vocant,

Concordiæ.

INGOLSTADII

Apud Dauidem Sartorium.

Et CRACOVIAE in Officina Lazari, Anno D. 1586.

TYPOGRAPHVS Lectori.

IVDICIVM R. P. *ROberti BEllarmini de libro illo factionis cuiusdam Sectariorū, quem vocant Concordiæ, iampridem ab eodem Patre conscriptum, nec hactenus tamen in lucem editum; nūc primùm, Candide Lector, à quodam amico, vt meis typis excuderem, de consensu etiam auctoris, communicatum est. Ego verò, vt in hac re meam operam libenter præstarem, non solùm vtilitate libelli, & commodè, & breuiter scripti, meoq; in rem Catholicam propenso studio; sed etiam ipso nomine auctoris cō-motus sum: cuius cùm opus aliud Controuersiarum magnum & accuratum; à virisq; doctissimis hactenus deside-*

um, ſub prælo meo nunc habeam; cõuenire mihi videbatur, vt antequam editio illa maior à me abſoluatur, ſpecimen aliquod in hoc breui libello tibi daretur eius facilitatis perſpicuitatisq́; cum inſigni eruditione cõiunctæ, qua ſolet hic auctor de rebus grauiſsimis diſputare. Vale, optime Lector, & ſtudium hoc noſtrum fauore tuo proſequere.

IVDICI-

IVDICIVM DE LIBRO CONCORDIÆ LVTHERANORVM.

LIBER CONCORdiæ, nuper editus à Lutheranis, tria mihi continere videtur, præter cōmunes & notos Lutheranorum errores: inſignem videlicet vanitatem: grauiſsimas hæreſes contra Symbolum Apoſtolicum: & mendacia innumerabilia, apertiſsima, atque inter ſe pugnantia. De ſingulis ordine dicemus.

DE VANITATE *Concordiæ.*

INSignis igitur vanitas in ſubſcriptione perſpicitur. Quorſum enim attinebat, vt omnes miniſtri, concionatores, ludimagiſtri, hypodidaſcali, ſubſcriberent? Certè non poteſt exemplum vllũ, eiuſmodi ſubſcriptionum, in negotio fidei, ab antiquitate peti. Siquidē ab Apoſtolicis tēporibus per annos mille quin-

gentos, in omnibus Conciliis, tam generalibus, quàm nationalibus, aut prouincialibus, soli Prælati, qui iurisdictionem aliquam habent, subscribere consueuerunt. Sunt etiam interdum addita nomina Imperatorum, aut Regum, aut Principum aliquorum; sed ludimagistrorum & hypodidascalorum, nulla vsquã inuenitur mẽtio. Deinde ista subscriptio ad librum Concordiæ, ingentis discordiæ signum est. Qualem enim vnionem inter LVtheranos esse existimabimus, quando non solùm Principes ad Concordiam redigi; sed etiam priuati homines, ad subscribendum cogi debuerunt? Et quamuis numerosa subscriptio esse videatur; est tamen ipsa quoque argumentũ paucitatis. Nam si Catholica Ecclesia eiusmodi subscriptionem requireret; in puncto temporis, haberet non octo millia, sed plusquàm octingẽta millia subscribentium: neque ex sola Italia libentissimè subscriberent innumerabiles Presbyteri & Diaconi, atque Scholarum & Gymnasiorũ Præfecti; sed etiam ex Hispania, Germania, Gallia, America,

rica, Brasilia, India, Iaponia, nec deessẽt etiam ex Britania, & Palæstina. Denique tam numerosa subscriptio, inexcusabilia reddit tam multa, & tam crassa mendacia, quæ nos infrà annotabimus. Si enim vnus tantùm aut alter librum istum, antequam ederetur, vidisset; ignosci posset fortasse humanæ imbecillitati, si aliquid erroris obrepsisset: at, quod sedecim millia oculorum crassissima illa mendacia, deprehẽdere non potuerint; quis ferat? Alterum profectò necessariũ est: aut cæcos omnes fuisse: aut etiam cum mendaciis Concordiam facere voluisse.

DE ERRORIBVS CONcordiæ, *discordantibus à Symbolis, in ipsa Concordia receptis.*

I. ERROR.

PRimus error est, quòd Christus non solùm vt homo, sed etiam vt Deus, Patri fuerit obediens. Qui error destruit penitus, veram diuinitatẽ Christi, quam SYmbolum Nicænum contra Arianos

asseruit. Nam si Christus vt Deus Patri obediuit; certè vt Deus à Patre distinguitur: alius igitur Deus est Pater: alius Deus est filius. sed vnus tantùm est verus Deus, & constat Patrem esse verum Deum: non igitur filius est verus Deus, nec ὁμοούσιος Patri, vt in Nicæno Symbolo confitemur. Rursum qui obedit; minor est illo cui obedit: nam imperare superioris, obedire inferioris est: Ergo si Christus vt Deus Patri obedit; vt Deus minor est Patre, & mentitur Symbolum Athanasii, cùm ait: Æqualis Patri secũdùm diuinitatẽ, minor Patre secundùm humanitatem. Adhæc, secundùm illam naturam Christus obediuit, secundùm quam mortuus est: nam ipsa mors, obedientia fuit summa, & absolutissima: at non est mortuus Christus secundùm diuinitatem, sed solùm secundùm carnem. 1. Petri 4. Christo igitur in carne passo, &c. Denique cur Apostolus Paulus, ad Philippenses secundo dicturus: Humiliauit semetipsum, factus obediẽs ad mortẽ, præmisit: Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens; nisi vt nos admoneret,

neret, non ſecundùm formam Dei, qua æqualis eſt Patri; ſed ſecundùm formam ſerui, qua minor eſt Patre, Chriſtum obedientiam vſque ad mortem Deo Patri præſtitiſſe?

SED fortaſſe non habet Concordia hunc errorem. Inſpiciamus igitur, an ita ſit. In Epitome articulorum controuerſorum, art. 3. pag. 556. *Credimus*, inquiunt, *docemus, & confitemur magno conſenſu, quòd Chriſtus quidem verè ſit noſtra iuſtitia; ſed tamen neque ſecundùm ſolam diuinam naturam, neque ſecundùm ſolam humanam naturam: Credimus autem Chriſtum totum, ſecundùm vtramque naturam, eſſe noſtram iuſtitiam: in ſola videlicet obedientia ſua, quam ille Patri ad mortẽ vſque, abſolutiſsimā præſtitit:* hæc illi. Si igitur iuſtitia noſtra, id eſt, nobis imputata, totus Chriſtus eſt ſecundùm vtramq; naturam, & iuſtitia illa in obedientia cōſiſtit, quam Chriſtus Patri vſque ad mortem exhibuit; certè ſequitur, Chriſtum totum ſecundùm vtramq; naturam, Deo Patri obedientiam præſtitiſſe. Et infrà, pag. 664. *Ac ſentiendum eſt*, inquiunt, *quòd iuſtitia noſtra, neq; in diuina, neque in humana*

natura, ſed in tota ipſius perſona conſiſtat: quippe, qui vt DEVS, & homo, in ſola ſua tota, & perfectiſsima obedientia, eſt noſtra iuſtitia. Quid eſt, qui vt Deus & homo in ſua obedientia eſt noſtra iuſtitia; niſi Chriſtus vt Deus, & homo, Patri obediuit, & ea obedientia, noſtra obediẽtia reputatur? Nec eſt idem, Deus & homo Patri obediuit: &, Chriſtus, vt Deus & homo, Patri obediuit; illud enim perſonæ diuinæ obedientiam tribuit. ſed in natura humana, & catholicum eſt: hoc verò vtrique naturæ tribuit obedientiam: & Arianum eſt. Et pag. 663. *Tota totius perſonæ Chriſti obedientia, quam ille Patri vſq; ad ignominioſam crucis mortem, noſtri cauſa, præſtitit, nobis imputatur.* Et infrà. *Cùm autem obedientia Chriſti, non ſit vnius duntaxat naturæ, ſed totius perſonæ, &c.* Et in his locis, quare dicunt totius perſonæ obedientiam illam fuiſſe? Nõ ſatis erat dicere, fuiſſe perſonæ? Sed vtrique naturæ obedientiam non tribuiſſent; niſi totius perſonæ dixiſſent; per totam enim perſonã duas naturas, pag. 727. ſignificare ſe dicũt. Nec mirum eſt, Profeſſores Auguſtanæ Confeſsionis & Apo-

Apologiæ ita ſentire: quandoquidē ipſe primarius, tam Confeſsionis quàm Apologiæ architectus Philippus Melanchtō, in locis communibus anni 1558. loco de Filio, Pag. 40. ita ſcripſit: *Natura diuina, non eſt quidem lacerata, aut mortua; ſed fuit obediens Patri, quieuit, ceſsit iræ æterni Patris.* Et Martinus Lutherus in libro de Conciliis, & eccleſia, non ſolùm obedientiam, ſed etiā paſsionem diuinitati tribui poſſe contendit.

II. ERROR.

ALTER error eſt, quòd Chriſtus fuerit perfunctus munere mediatoris, & Pontificis, non ſolùm per humanam naturam, ſed etiā per diuinam. Sic enim habent verba Concordiæ, pag. 736. in articulo de perſona Chriſti. *Itáque Chriſtus eſt noſter mediator, redemptor, Rex, ſummus Pontifex, &c. Non ſecundùm vnam tantùm naturam, ſiue diuinam, ſiue humanam; ſed ſecundùm vtramq; naturam.* At, quòd Chriſtus ſit mediator, & pontifex ſecundùm vtramq; naturam, & eatenus non ſolùm vt homo, ſed etiam vt Deus; error eſt,

qui

qui apertè pugnat, cum Christi vera diuinitate, & proinde cum Symbolo fidei, vbi dicitur Christus, Deus ver⁹, de Deo vero. Nam mediator per id quo munus mediatoris exercet, necessariò distinguitur ab eo cuius est mediator. Est autem Christus mediator Dei & hominum. Ergo, si vt Deus mediator est; vt Deus à Deo distinguitur: erunt igitur, duo dii, vnus maior, alius minor, vt Ariani volebant.

Quocirca D. Paulus, 1. Tim. 2. cùm dixisset, *Vnus est mediator Dei & hominum*, mox adiũxit, *homo Christus Iesus*. Et B. Augustinus lib. 2. de peccato Originali, cap. 28. *Non per hoc*, inquit, *mediator est, quod æqualis Patri: per hoc enim quantùm pater, tantùm & ipse à nobis distat: & quomodo erit medietas, vbi eadem distantia est? Ideo Apostolus non ait, Christus IESVS, sed homo Christus IESVS. Per hoc ergo mediator, per quod homo: inferior patre, per quod nobis propinquior: superior nobis, per quod patri propinquior. Quod apertiùs ita dicitur: Inferior Patre, quia in forma serui: superior nobis, quia sine labe peccati.* Et Tract. 82. in Ioan. *Mediator Dei & hominum,*

num, non in quantum Deus, ſed in quantum homo eſt Chriſtus IESVS.

Deinde ſi Chriſtus, vt Deus mediator eſt; ſequitur vnum è duobus, aut totam Trinitatem eſſe mediatricẽ, aut Chriſtum non eſſe vnum Deum cum Patre & Spirituſancto; ſed alium quendã Deum. Nam quod vni perſonæ cõuenit ratione Deitatis; id etiam aliis omnibus perſonis conuenit, quæ habent eandem Deitatem. Igitur eſſe mediatorẽ, quod Filio conuenit ratione Deitatis, quando quidem vt Deus mediator eſt; conuenit etiam Patri & Spiritui ſancto; ſi vnam & & eandem cum Filio Deitatem habent; vel ſi non conuenit, certè non habent.

Denique eſſe Pontificem & Sacerdotem, intrinſecè, & eſſentialiter includit eſſe creaturã, & longè minorem eò, cui ſacrificium offerri debet. Omnis enim Pontifex & Sacerdos miniſter Dei eſt, & cultu latriæ Deum ſummum colit, dũ ei ſacrificium offert. Ergo ſi Chriſtus, vt Deus eſt, Pontifex etiam eſt, & Patri ſuo ſacrificium defert; profectò vt Deus, Patre ſuo longè minor, atque adeò verè & propriè creatura eſt. Hinc

Hinc videlicet Ariani inter propositiones suas, quæ leguntur apud Augustinum tomo 6. in sermone Arianorum, etiam istam numerabant, quòd Filius Dei minister & Sacerdos sit Patris sui. Ipse verò B. Augustinus libr. 1. de consensu Euangelistarum, cap. 3. *Secundùm hominē, inquit, Christus, & Rex, & Sacerdos effectus est; vt eßet ad interpellandum pro nobis mediator Dei & hominum, homo Christus IESVS.* Et lib. 10. de Ciuit. Dei. cap. 20. *Vnde,* inquit, *verus ille mediator, in quantum formam serui accipiens, mediator effectus est Dei & hominum, cùm in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo est vnus Deus.* Et S. Cyrillus in Apologia pro capitulis suis aduersus Orientales, in defensione decimi capituli: *Quando,* inquit, *factus est homo, vocatus est & Pontifex: non quòd maiori Deo offerret sacrificium; sed sibiipsi & Patri.* Et infrà, *Dictus est,* inquit, *Sacerdos propter humanitatem.* Et lib. 11. in Ioan. Cap. 7. *In quantum,* inquit, *Filius & Deus est; vnà cum Patre bona nobis largitur: in quantum verò mediator est, & Pontifex; nostras preces ad Deum adducit.*

III. ER-

III. ERROR.

TErtius error eſt, quòd natura humana Chriſti ſit vbique verè, & realiter. Sîc enim loquitur liber Concordiæ, in articulo de Cœna Domini, pag. 572. *Dextera Dei vbiq; eſt: ad eam autem Chriſtus, ratione humanitatis ſuæ, verè & re ipſa collocatus eſt: ideoq; præſens gubernat, in manu ſua, & ſub pedibus ſuis, vt Scriptura loquitur, habet omnia quæ in cælo ſunt & in terra.* Et infrà pag. 731. *Reuera omnia implet, & vbiq; non tãtùm vt Deus, verùm etiam vt homo, præſens dominatur, à mari ad mare.* Et ſimilia leguntur pag. 745.

Porrò hic error repugnat primò Scripturis, quæ paſsim aſſerunt, Chriſtũ ratione humanitatis, alicubi non fuiſſe. Ioan. 6. Cùm vidiſſet turba, quia Ieſus nõ eſſet ibi. Ioan. 11. Lazarus mortuus eſt, & gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi. Matth. vlt. non eſt hîc, ſurrexit.

Secundò, repugnat articulis Symboli, de Chriſti cõceptione, natiuitate, paſſione, morte, deſcenſu ad inferos, reſurrectione à mortuis, aſcenſione ad cæ-

los, & descensu ad iudicandũ. Nam articulus de Conceptione, docet, in solius Mariæ vtero corpus Christi fuisse. At si vbique fuit statim ab incarnatione, vt aduersarii docent; fuit in vteris omnium fœminarum, imò etiam omnium virorum.

Articulus de Natiuitate docet: Christi corpus post nonum mensem ex vtero prodiisse, & sic verè esse natũ. At secundùm Vbiquistas, ante nonum mensem, imò primo die conceptionis fuit extra vterum, & post nonũ mensem adhuc erat in vtero, nec inde vnquã exiit.

Nec valet responsio quam adferunt, cum dicunt, Christum verè esse natum: quia cum fuisset in vtero localiter spatio nouem mensium, & nõ alibi, postea esse cœpit localiter extra vterum, & non in vtero. Hæc inquam solutio nihil valet: nam quod verè est vbique, siue localiter, siue alio modo sit; non potest verè & propriè moueri de loco ad locum; sed solùm potest metaphoricè moueri: id est, apparere, vbi non apparebat, licet ibi esset. Quemadmodum Deus, qui vbique

bique verè est, tametsi non localiter, moueri non potest; sed solùm apparere, & ostendere se, vbi antea non videbatur esse, quamuìs ibi esset.

Eodem igitur modo, si corpus Christi ab ipsa conceptione vbiq; fuit, licet non localiter fuerit vbique; tamen nũquam verè moueri potuit de loco ad locum: & proinde Natiuitas ex vtero, non verus ex vtero egressus, nec vera natiuitas; sed tantùm apparens, & metaphorica fuit. Pari ratione destruuntur cæteri articuli. Qui enim semper vbique fuit, non verè potuit in passione transire de loco cænæ ad hortum, nec de horto ad domum Caiphæ, nec inde ad prætorium Pilati, nec inde ad montem Caluariæ: nec potuit in morte separari anima à corpore; ita vt corpus sine anima in sepulcro iaceret, & anima sine corpore ad inferos descenderet: nec potuit verè anima in resurrectione ad corpus redire: nec corpus illud rediuiuũ de clauso sepulcro egredi: nec intrare ad discipulos ianuis clausis; nec denique verè potuit in cælum conscendere: nec poterit verè in nouissimo die

de cælo deſcendere. Sed hæc omnia
metaphoricè exponi debent; quemad-
modum cùm de Deo legimus eiusmodi
mutationes.

TERTiò, repugnat hic error veritati
corporis Domini in cœna: &, quod ad-
mirabile eſt, confirmat Zwinglii ſenten-
tiam, ad quam deſtruendam excogita-
tus eſt. Nam ſi corpus Chriſti, ab ipſa
cõceptione eſt vbique;non egemus Sa-
cramento Cœnæ, vt præſentiam habea-
mus corporis Dominici. Quid igitur Sa
cramentum Cœnæ facit? non exhibet
certè præſentiam corporis Domini: nam
hæc antea quoq; aderat. quid igitur fa-
cit? niſi hoc quod ſignificat Chriſti cor-
pus adeſſe? At hoc volunt Zwingliani,
ex vi Sacramenti Cœnæ nihil nos habe-
re, niſi ſignum. Et hoc idem videtur li-
ber Cõcordiæ agnoſcere, pag. 745. cùm
ait: *Quare eum præſentem habemus, non tan-
tùm ſecundùm diuinam, verùm etiam ſecundũ
humanam naturam: iuxta quam ipſe frater no-
ſter eſt, & nos caro ſumus de carne eius, & os de
oſsibus eius. Et ſanè in huius etiam rei confirma-
tionem, ſacram ſuam Cœnam inſtituit; vt teſta-*

retur,

retur, se etiam secundùm eam naturam, qua carnem & sanguinem habet, nobiscum esse, in nobis habitare, & efficaciter operari velle.

Præterea, si Christi corpus vbiq; est, non potest verè cum pane, quantumlibet consecrato, sumi, nec sanguis eius cum vino, quantumlibet etiam consecrato, bibi. Nam panis & vinum ideò sumi verè possunt; quia non sunt vbique: & proinde verè transeunt de mensa ad manum, de manu ad os, de ore ad stomachum: quæ de Christi corpore & sanguine dici non possunt, si vbiq; sunt: quẽadmodum, licet Deus vbique sit; nemo tamen cũ pane Deum comedit, nec cum vino Deum bibit. Quorsum igitur Eucharistia? vt habeatur Christi corpus fructuosè, dicet aliquis Brentianus: Ergo solus fructus, sola efficacia, sola virtus corporis Domini sumitur in Cæna: at hoc ipsum docent Caluinistæ.

Quartò, repugnat hæc vbiquitas decreto Dresdensi, quod in eadem Saxonia, ab iisdem Confessionis Augustanæ Theologis, ante annos circiter decẽ promulgatum est, id est, anno 1571. vbi præ-

ter alia, hæc verba leguntur: *Commentitia ista communicatio physica, quæ nostro primùm tempore cum vbiquitate corporis Christi introduci cœpta est, vniuersæ Orthodoxæ Ecclesiæ, & toti orbi Christiano, inde vsque ab initio incognita fuit, atque etiamnum à Pontificiis ipsis reiicitur, & taxatur acerrimè.* Et infrà: *Commentitia illa vbiquitas, horrendum in modum corrupit omnes penè articulos fidei de Christo; ac discrimen diuinæ & humanæ naturæ in Christo in primis delet atq; euertit.* Hæc ibi tunc. Nũc autem Sacrosanctæ fidei dogmata esse debent, quæ ante annos decem pestilentissimæ hæreses erant. Ista videlicet est constantia Theologorum Saxonicorũ.

Quintò, repugnat sententiæ primarii auctoris Confessionis, & Apologiæ, qui duo libri primum locum in Concordia obtinent. Philippus siquidem Melanchthon in Episto. ad Fridericum Comitem Palatinum, quam scripsit anno 1551. ita loquitur: *Alii vbiquitatẽ excogitârunt.* Et addit: *Hæc sunt portentosa omnia, ignota eruditæ vetustati.* Denique repugnat S. Augustino, & omnibus Patribus. Ac, vt cætera omittamus, Augustinus in Epist. 57. ad Darda-

Dardanū, non ſolùm docet, Chriſti humanitatem non eſſe vbiq;, ſed etiam ſoluit primarium argumentum aduerſariorum. Illi enim exiſtimant, neceſſariò ſequi, vt Chriſti humanitas ſit vbique, ſi coniuncta eſt perſonaliter Verbo, quod ſine dubio eſt vbique.

At, S. Auguſtinus: *Homo*, inquit, *Chriſtus, illo die ſecundùm carnem in ſepulcro, ſecundùm animam in inferno futurus, Deus verò idē ipſe Chriſtus, vbique ſemper eſt.* Et infrà: *Non eſt autem conſequens, vt quod in Deo eſt, ita ſit vbiq; vt Deus. Nam & de nobis veriſsima Scriptura dicit, quòd in illo viuimus, mouemur & ſumus; nec tamen ſicut ille, vbique ſumus. Sed aliter homo ille in Deo, quoniam aliter & Deus ille in homine, proprio quodam & ſingulari modo. Vna enim perſona Deus & homo eſt, & vtrūque eſt vnus Chriſtus Ieſus, vbique per id, quod Deus eſt, in cœlo autem per id quod homo.* hæc ille.

Neque hîc locum habent diſtinctiones de variis modis eſſendi in loco. Nam ſanctus Auguſtinus negat in formā idipſum, quod aduerſarii docent. Ibi enim volunt, propter vnionem hypoſtaticam,

Christi humanitatem necessariò esse debere, vbicunq; est Verbum, modo quodam supernaturali, & diuino. At hoc idẽ Augustinus negat. Et præter exemplum ab eo adductum, habemus etiã insigne exemplum in anima rationali: nam caput vnitum est animæ: & tamen non vbicunque est anima, ibi continuò est caput; cùm anima sit etiam in pedibus, vbi certè non est caput.

IV. ERROR.

QVArtus error est, quòd Christi humanitati sint collata verè & realiter, multa attributa diuina, vt omnipotentia, omniscientia, omnipræsentia, atq; adeò ipsa diuina maiestas. Qui error destruit veritatem humanitatis Christi, renouat hæresim Eutychetis, & pugnat cũ Symbolo fidei. Nam si Christi humanitas, verè & realiter non solùm est vbiq;, quia est in toto mundo: Sed quia habet omnipræsentiam & immensitatẽ, quam habet verbum, & proinde est in infinitis spatiis imaginariis extra mundũ, vel certè esse potest; profectò est formaliter

ter infinita & immensa: & cùm non sit infinita magnitudine molis, vt aduersarii concedunt: nam dicunt eam non esse diffusam vbiq; localiter; infinita erit magnitudine virtutis. Infinita autẽ virtus, infinitam essentiam requirit. Est igitur CHRisti humanitas essentia infinita: & proinde vel est conuersa in Deitatẽ, vel duo sunt entia infinita.

Idem Argumentũ de omnipotentia, & aliis Dei attributis, fieri potest. Sed verba Concordię audiamus, pagina 731. *Adeptus autem est Christus, secundùm humanam naturam, plenam possessionem, & diuinæ maiestatis vsurpationem.* hæc ibi. Iam si Christus secundùm humanam naturam adeptus est diuinam maiestatem: ergo secũdùm humanam naturam est Deus: Ergo secundùm humanam naturam nõ est homo. Nec enim idem secundùm idẽ, duo disparata esse potest. Et pag. 744. *Iam etiam secundùm assumptam humanam naturam, omnia nouit, & reuera omnipotens est:* hæc ibi. Ecce quàm apertè dicunt, Christum vt hominem esse omniscientem & omnipotentem: quod, quid est aliud, quàm di-

cere, Christum, vt hominem, non esse hominem, sed Deum? Et pag. 745. *Scriptura sacra hanc maiestatem omnipræsentiæ soli Christo, nulli autem alij homini tribuit.* Et paulò antè dixerant, se de Christi humanitate loqui, & non de sola diuinitate, cùm Christo tribuunt omnipræsentiam.

Deniq; pag. 738. prolixè docere conãtur, Christi humanitatem capacem esse infinitorum attributorum, verè & realiter sibi communicatorum per hypostaticam vnionem. Nec satis expediunt se, cùm dicunt, hanc esse idiomatum communicationem, quam etiam veteres Patres agnouerunt. Nam communicatio idiomatum, secundùm patrum doctrinã, non tribuit vni naturæ ea, quæ sunt alterius; sed tribuit vni supposito vtriusque naturæ proprietates. Vide de communicatione idiomatum, Ambro. lib. 2. de fide, cap. 4. Augustinum lib. 1. de Trinitate cap. 13. Cyrillum in defensione 4. Anathematismi, & Ioann. Damascenum lib. 3. cap. 4.

Præterea communicatio idiomatum, quam patres agnoscunt, mutua est: &

non

non minus Deo cõuenit quàm homini: At aduersarij, humanæ naturę tribuũt realem communicationem diuinorum attributorum: Diuinæ autem non tribuũt realem communicationem humanarum proprietatũ; vt in hac ipsa concordia disertè docent, pagina 736.

Itaque rectè Dresdense decretum, cuius suprà mentionem fecimus, ab iisdem Saxonicis ministris editũ, ita alicubi habet: *Quod præcipuum fidei nostræ, & Ecclesiæ caput est, videlicet articulum de duabus naturis in Christo, id commentitia idiomatum, reali & physica, in ipsis naturis communicatione, deprauari horribiliter: atque econtrariò, hæreses iam olim damnatas, Marcionitarum, Arianorum, Manichæorum, Samosatensium, Valentinianorum, Sabellianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, & Monothelitarum, reduci atque innouari, satis euidenter demonstratũ est.* hæc ibi.

V. ERROR.

QVintus error est, quòd vnio hypostatica consistat in communicatione diuinorum attributorum. Tametsi enim, pag. 744. videntur dicere, communicati-

nicationem iſtam eſſe poſteriorem vnione hypoſtatica; ſic enim loquũtur: *Propter vnionem autem hypoſtaticam, & ex ea cõſequentem communicationem, &c.* Tamen in pluribus locis apertè indicant, in iſta cõmunicatione conſiſtere vnionem hypoſtaticam, pag. 729. *Propter hanc*, inquiũt, *hypoſtaticam vnionem, quæ ſine vera illa communicatione nec cogitari, nec ſubſiſtere poteſt, &c.* At certè id non eſt poſterius, ſed eſt verè de eſſentia, ſine quo alterũ nec eſſe, nec cogitari poteſt. Et pag. 730. *Et ſanè*, inquiunt, *veteres Eccleſiæ doctores, duo hæc vocabula,* κοινωνίαν καὶ ἕνωσιν, *communicationem & vnionem in explicatione huius myſterij coniunxerunt, & alterum per alterum declarârunt.* En quàm apertè idem eſſe volunt vnionem hypoſtaticam, & ſuam illam cõmunicationem proprietatũ. Cùm ergo dicunt, vnum ex altero ſequi, vel manifeſtè ſecum pugnant: vel intelligũt de conſecutione Logica, non Phyſica, quomodo dicimus, ex eo, quòd aliquis eſt homo, ſequi, vt ſit animal rationale.

Porrò hæc ſententia, quòd vnio hypoſtatica conſiſtat in illa communicatione diuino-

diuinorum attributorum, destruit omninò mysterium incarnationis. Nam inprimis, cùm diuina attributa, id est, omnipotentia, omniscientia, omnipræsentia, & similia, sint communia toti Trinitati: Si in illorum communicatione consistit vnio hypostatica; sequitur, omnes tres personas esse incarnatas. Vt enim secundùm Catholicam fidem, quam exposuerunt vetera Concilia generalia, III. IV. V. & VI. ideò sola persona filii incarnata est, quia vnio facta est per communicationem subsistentiæ propriæ ipsius filij; ita secundùm aduersariorum sententiam, totam Trinitatem incarnatam esse necesse est, cùm vnio facta sit in eo quod est commune toti Trinitati.

Deinde si vnio hypostatica consistit in communicatione attributorum; sequitur, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vnitos esse hypostaticè, atque vnam tantùm esse personam. Nam pater gignendo filium, omnia sua attributa illi communicauit: & similiter Pater & Filius producendo Spiritum sanctum, omnia sua attributa illi communicârunt.

Præte-

Præterea, aut volunt hypoſtaticam vnionem conſiſtere in cõmunicatione omnium attributorum, vel aliquorum tãtùm: ſi omnium, impoſsibilis erit vnio hypoſtatica. Nam inter attributa Dei, numeratur vera æternitas, quæ principio & fine caret: at impoſsibile eſt rem creatam carere principio: & ſaltem certum eſt, Chriſti humanitatem non fuiſſe ab æterno. Pari ratione, Dei proprium eſt, carere principio effectiuo: at id nullo modo creaturæ cõmunicari poterit. Si verò aliquorum tantùm; quis dicere poterit, quæ ſint illa, cùm eadem ſit ratio omnium? Vt enim eſſe poteſt vnio hypoſtatica, ſine communicatione æternitatis; cur non poterit eſſe ſine communicatione omnipræſentiæ, vel omnipotẽtię?

Denique, iſta attributa non poſsũt eſſe naturæ humanæ eſſentialia: erunt igitur accidentalia; id quod liber concordiæ aſſerere videtur, cum pagi. 741. explicat iſtam cõmunicationem, per operationem diuinitatis, quam exercet per humanitatem. At hæc ipſa eſt Neſtorij hæreſis, qui Verbum cum homine per opera-

operationem coniungebat, estque hæc hæresis expressè damnata in Concilio v. generali, cap. 4. 5.

VI. ERROR.

Sextus error est, quòd totus Christus, Deus & homo, ad inferos descenderit. Id quod apertè sequitur ex tertio errore, & præterea in ipsa cōcordia disertè asseritur, pag. 750. *Simpliciter*, inquiūt, *credimus, quod tota persona Deus & homo post sepulturam ad inferos descenderit.* Atque error cum duobus, imò etiam tribus articulis Symboli pugnat; destruit enim mortem, sepulturã, & resurrectionem Christi. Nam si Christus homo descendit ad inferos; viuus non mortuus descendit; mortuus enim non est homo, cùm omnis homo per mortẽ desinat esse homo. At si Christus viuus, & de cruce descẽdit, & viuus peruenit ad inferos, non anima solùm descendit, sed etiam caro; non enim sola anima homo dici potest: quòd si anima & caro descendit; quid, quæso, iacuit in sepulcro?

Denique, si Christus semper fuit homo,

mo, nec vnquam verè mortuus aut ſepultus eſt; certè nec verè etiam reſurrexit; nō enim reſurgit homo, niſi quando per nouam vitam iterum incipit eſſe homo, qui per mortem deſierat eſſe homo.
Atque hæc pauca de erroribus contra Symbolum ſufficiant.

MENDACIA CONCORDIÆ.

I. MENDACIVM.

IN PRÆfatione Concordiæ, atque adeò in ipſo principio præfationis, habetur illuſtre mendacium de Confeſsione Auguſtana, quò d videlicet in totum orbem terrarum ſparſa, vbique percrebuerit, & in ore & ſermone omnium eſſe cœperit. Nam ex tribus partibus orbis terræ duæ, Aſia atque Africa, ne nomen quidem Auguſtanæ Confeſſionis adhuc audierunt: in Europa, quæ tertia

tertia pars eſt, Græcia, Italia, Hiſpania, aut omnino quid ſit Auguſtana Confeſſio, ignorant: aut eam vt pernitioſam & hæreticam doctrinam execrãtur. Gallia ac Britannia, partim à Catholicis, partim à Caluiniſtis habitantur: quorum illi Auguſtanam Confeſsionem apertè repudiant; iſti ſolo nomine recipiunt. Quanquam nouam hanc in Confeſsione concordiam, Caluiniſtæ, ne quidem nomine amplectuntur.

Solus reſtat angulus Germaniæ, isq; non totus, in quo ſeſe fama Confeſsionis dilatet. Nam & in ipſa Germania Zwingliani, & Anabaptiſtæ inueniuntur, qui Confeſsionem Auguſtanam nũquam receperunt. Quid, quòd initio nec in parte Germaniæ Confeſsio Auguſtana locũ habere potuit! Nam eo ipſo anno quo Auguſtæ nata eſt, Auguſtę quoque extincta quodammodo eſt. Siquidem à Theologis Catholicis refutata, & ab Imperatore Carolo v. publicè damnata fuit in generali receſſu; cui damnationi ſupſcripſerunt Electores v. Eccleſiaſtici Principes xxx. Seculares xxiij. Ab-

bates

bates xxij. Comites & Barones xxxij. Ciuitates liberæ & Imperiales xxxix. Cùm ipsi confessioni solùm subscripserint Elector vnus, Principes vi. Ciuitates ij.

Quocirca meritò Philippus lib. 1. Epist. in Epist, ad Ioann. Obernburgerum ita scribit: *Non delector*, inquit, *recordatione Comitiorum Augustanorum, in quibus tristi ac atroci sententia damnati sumus.* Nec solùm Augustę Confessio vixdum nata, extincta fuit; sed etiam in duobus archiuis ita sepulta; vt per totos annos XL. lucem non viderit.

Confessio enim Germanica in Cancellaria Moguntina, Latina verò in Bruxellensi longissimo tempore delituerũt, atque interim singulis propè annis edebantur, aliæ atque aliæ: quæ cùm omnes Confessionis Augustanæ titulum præ se ferrent; tamen & verbis & sententiis, cùm inter se, tum ab illa prima plurimũ dissentiebant.

Itaque gloriosum illud encomiũ Augustanæ Confessionis, quòd in totum orbem terrarum sparsa, vbique percrebuerit,

bucrit, ita interpretandum eſſe videtur: Confeſsio Auguſtana, id eſt, Confeſsio, falſum nomen gerens confeſsionis Auguſtanæ: per totum orbem terrarum, id eſt, in quodam angulo Septentrionis: vbique ſparſa percrebuit, id eſt, in aliquot oppidis Germaniæ audiri cœpit.

II MENDACIVM.

IN eadem præfatione, vltra medium, proteſtãtur aduerſarij, in negotio cœnę ad nulla alia fundamenta pios homines deducendos eſſe, quàm verborum inſtitutionis Teſtamenti Domini noſtri Ieſu Chriſti; licet tam ipſi, quàm etiam Lutherus, inuiti pertracti ſint ad diſputationem de vnione perſonali duarum in Chriſto naturarum. At in ipſa cõcordia, pag. 571. & iterum pag. 717. in articulo de Cœna Domini, vnà cum Luthero, quatuor alia fundamenta iaciunt. Primum eſt, quòd Chriſtus ſit Deus & homo, in vna perſona, indiuiſus, & inſeparabilis. Secundum, quòd dextera Dei eſt vbique. Tertium, quòd verbum Dei ſit ne-

que falſum, neq; fallax. Quartum, quòd Deus varios modos habet, nouitque, quibus aliquo in loco eſſe poteſt. Mendax igitur eſt huius præfationis proteſtatio.

III. MENDACIVM.

PRÆfatione confeſsionis ad Carolum v. pagina 6. ita habetur: *Offerimus in hac religionis cauſa, noſtrorum Concionatorum, & noſtram Confeßionem; cuiusmodi doctrinã ex ſcripturis ſanctis, & puro verbo Dei, hactenus illi in noſtris terris, ducatibus, ditionibus, & vrbibus tradiderunt, ac in eccleſiis tractauerunt.*

Hoc inſigne mendacium eſſe, vel ex eo cognoſci poteſt, quòd confeſsio Lutheri, in multis ab Auguſtana diſsentit; cùm tamen eodem anno 1530. edita ſit: neque credibile videatur, meliùs Lutheranos, quàm ipſum Lutherum, quæ ſit Lutherana doctrina, ſcire potuiſſe. Articulus 11. Lutheranæ cõfeſsionis habet: *Quòd confeßio priuata debeat eſſe libera.* Cõfeſsio autem Auguſtana, in cap. de confeſsione, dicit: *Apud ſuos non ſolere porrigi*

Corpus

Corpus Domini, nisi antea exploratis & absolutis. Et in cap. de Missa sic ait: *Nulli admittuntur ad Sacramentum, nisi antea explorati atque auditi.* Item arti. 16. Lutheranæ confessionis, vult *Missam præ omnibus abominationibus, esse abrogandam.* Confessio verò Augustana in capite de Missa: *Falsò,* inquit, *accusantur ecclesiæ nostræ, quòd Missam aboleāt; retinetur enim Missa apud nos, & summa reuerentia celebratur.* Adhæc nec Augustana confessio à Philippo fabricata, nec Lutherana, quæ Augustanam sine dubio peperit, cum ea doctrina concordat, quam initio Lutherus & Melanchton tradiderunt.

Audio Ioannem Cochlæum eodem anno 1530. collegisse articulos ex libris Lutheri & Philippi, contra singulos articulos confessionis Augustanæ: sed eos nondum videre potui. Sed facilè credo illū hoc fecisse, cùm ipse quoque id præstare nullo negotio possim; qui tamen multò minus versatus sum in Lutheranorum libris, quàm Cochlæus fuerit. Ac ne sim nimis prolixus, conferam solùm duos, aut tres principales Confessionis

articulos, cum Lutheri & Philippi doctrina.

Articulus primus Cōfeſsionis Auguſtanæ ſic habet: *Eccleſiæ magno conſenſu apud nos docent, decretum Nicænæ Synodi, de vnitate eſſentiæ diuinæ, & de tribus perſonis, verum & ſine vlla dubitatione credendum eſſe.* Et infrà: *Et nomine perſonæ vtuntur ea ſignificatione, qua vſi ſunt in hac cauſa ſcriptores Eccleſiaſtici; vt ſignificet non partem aut qualitatem in alio, ſed quod propriè ſubſiſtit.* Et infrà: *Damnant omnes hæreſes contra hunc articulum exortas, vt Manichæos, Valentinianos, Arianos, Eunomianos, &c.*

Huic articulo primo rectè annectitur tertius, qui eſt de incarnatione filii Dei, in quo duæ naturæ vnitæ aſſeruntur in vna perſona. Lutherus autem quàm verum crediderit Nicænum decretum de vnitate eſſentiæ; ſatis oſtendit illis verbis, quibus eſt vſus contra Iacobum Latomum: *Anima mea*, inquit, *odit hoc verbū* ὁμοούσιος. Quod tamen verbum ignorare non poterat in Concilio Nicæno, (vt D. Auguſtinus loquitur lib.3. cōtra Max. cap. 14.) aduerſus hæreticos Arianos, veritatis

veritatis auctoritate, & auctoritatis veritate, firmatum esse. Neque verò id Luthero excidit per incogitantiam. Nã rursum id repetit, in libro de Conciliis: *Sanctus*, inquit, *Hieronymus vehementer perturbatus, lamentabiles literas scribebat ad Episcopum Roman. Damasum, & cupiebat expungi vocabulum* ὁμοούσιος. Vbi scilicet notanda est alia fraus Lutheri. Non enim S. Hieron. vocabulum ὁμοούσιος, sed vocabulũ ὑπόστασις tacendum arbitrabatur, propter eius vocis ambiguitatem. Notæ sunt Epistolæ duæ S. Hieronymi de hac re ad Damasum, quarum altera ita concluditur: *Obtestor beatitudinem tuam per crucifixum, mundi salutem, per* ὁμοούσιον *Trinitatem, vt mihi Epistolis tuis siue tacendarum, siue dicẽdarum hypostaseon detur auctoritas.*

Deinde, si Luthero probatur doctrina Catholica de vnitate essentiæ, & Trinitate personarum, cur ex precibus communibus Germanorum, illam precatiunculam sustulit: *Sancta Trinitas vnus Deus, miserere nobis?* Nec nouam esse hanc formam inuocationis, sed ab antiquissimis Patribus, tam Græcis, quàm Latinis, vsurpatam,

ſurpatam, certũ eſt ex Nazianzeno, qui oratione ſecunda de pace, ad finem, ait: *O Trinitas ſancta & longanimis, ſuſcipe etiam iſtos, &c.* Et ex Auguſtino lib. vlt. cap. vlt. de Trinitate: *Domine Deus, vnus,* inquit, *Deus Trinitas: quæcunq; dixi in his libris, de tuo agnoſcant & tui: Si qua de meo, & tu ignoſce, & tui, Amen.*

Porrò, de incarnatione, quàm rectè Lutherus ſenſerit; ex tribus eius operibus facilè poterit intelligi. Nam in concione de Natali Domini, qua primum caput Epiſtolæ ad Hebræos exponit, dum metuit cum Eutychete permiſcere naturas, audacter cum Neſtorio diuidit perſonas. Dicit enim: *Imperitos quosdam, facere Chriſtum hominem omnipotentem.* At ſi ille homo Chriſtus non eſt omnipotens, eadem ratione non eſt Deus; nec enim Deus eſſe poteſt, qui non ſit omnipotens. Duo igitur erunt, Chriſtus Deus, & Chriſtus homo, quæ eſt apertiſsimè Neſtoriana ſententia. Contrà verò, in libro de Conciliis & Eccleſia, parte 2. dum vitare cupit Neſtorium, apertè incidit in Eutychetẽ. Sic enim loquitur: *Mihi paulò an-*

lò antè negotium fuit cum Nestorianis, qui pertinacißimè contra me disputabant, quòd diuinitas Christi non poßet pati. Et infrà: *Oportet dici, hic homo Christus, hæc caro & sanguis condidit cælum & terram.*

Certè nomina diuinitatis & carnis, nomina sunt naturarum, non personarũ. Ergo si Luthero diuinitas patitur: si caro cælum ac terram condit; quis non videat, à Luthero Christi naturas confundi? ac vt propensionem animi sui in Nestorium, & Eutychetem Lutherus ostenderet, in eodem de Conciliis libro, ita diligenter Nestorium & Eutychetem excusat, vt vtrique zelum bonum, animum syncerum, & fidem rectam tribuat, & solùm ex inscitia quadam, & in modo loquendi lapsos dicat: totam verò causam tumultuum & perturbationis illius temporis, in Episcopos Catholicos referat. Et eò vsque tandem progreditur, vt dicat: *Vereri se ne in extremo iudicio aliqui, qui dicuntur hæretici, iudices sedeant: & Episcopi, qui illos in Concilijs damnauerunt, in æternum pereant.* Tantùm non apertè affirmans, Nestorium & Eutychetem cum Christo

iudices futuros, ſanctos verò Leonem, & Cyrillum, in æternum perituros.

Porrò in libro, qui inſcribitur, Cōfeſſio Martini Lutheri de cœna Domini, nō ſolùm reprehēdit Zwinglianos, quòd paſsionem Chriſti ſoli tribuant humanitati, non etiam Deitati; ſed etiam è contrario ipſam humanitatem in Deitatē euehere videtur, cùm ait: *Neceſſe habes, eam Chriſti eſſentiam, quæ eſt cum Deo vna perſona, longiſſimè extra creaturas collocare, adeóque tam longè quàm Deus ipſe, extra creaturas eſt.* Neque vult Lutherus dicere, Chriſti humanitatem extra creaturas eſſe, quantum ad locum, ſiue ſpatium; ſed quantū ad ordinem & dignitatem: nam in eodem libro contendit, vbique eſſe Chriſti humanitatem. Et in Serm. de Sacramento cœnæ Domini: *Credimus*, inquit, *quòd Ieſus Chriſtus ſit iuxta humanitatem, ſuper omnes creaturas collocatus, & omnia impleat.* Et infrà: *Et habeat omnia in ſua manu, & ſit vbiuis præſens.*

Si igitur Chriſti humanitas, extra ordinem creaturarum eſt; non creata natura, ſed increata eſſentia eſt: ac per hoc

non

nonampliùs humanitas, sed diuinitas dici debet. Rursum. Si Christi humanitas tam longè abest à creaturis, quantùm ad excellentiam & dignitatem; quàm longè abest ipse Deus? Deus autem infinito interuallo à creaturis omnibus separatur: igitur Christi humanitas infinitæ dignitatis, & excellentiæ est. Ex quo sequitur: aut duas esse infinitas naturas: aut Christi humanitatem in Deitatẽ esse conuersam; quæ est hæresis Eutychiana. Et fortasse, non sine mysterio, nec in confesione, nec in Apologia, vlla fit mentio Nestorii, & Eutychetis; qui tamen nominatim damnari debuissent, in articulo tertio, vt damnantur in primo, Arius, & Eunomius.

Iam verò Philippus Melanchton, in locis anni 39. pag. 9. *Necesse est,* inquit, *in filio aliquid esse diuinæ naturæ.* Et rursum pag. 11. *Necesse est in Christo aliquam esse diuinam naturam.* Et in locis anni 45. fol. 53. de Spiritu sancto loquens: *Testatur,* inquit, *per Ioëlem Deus, non mitti creatam agitationem, sed aliquid essentiæ dei.* Necesse est autem personam esse distinctam, quæ est aliquid

DEI, & tamen non eſt Pater.

Philippo igitur aut multæ ſunt naturæ diuinæ, cùm neceſſe ſit in filio aliquam eſſe diuinam naturam: aut certè multæ ſunt partes eiuſdem diuinitatis, cùm tam in filio, quàm in Spiritu ſancto aliquid ſit diuinæ naturæ. Quod quàm bene cohæreat cum articulo primo confeſsionis; nemo non videt. Rurſum, idem Philippus in locis anni 45. & 58. pag. 40. *Nõ eſt*, inquit, *lacerata aut mortua diuina natura; ſed fuit obediens patri, quieuit, ceßit iræ æterni patris.* Quid clariùs pro Ariana hæreſi dici poterat? Nam ſi natura diuina filii, patri fuit obediens, & iræ illius ceſsit: diſtinguitur igitur diuinitas filii à patre: & pater non habet diuinitatem, vel habet aliam. Vbi eſt igitur vnitas eſſentiæ diuinę, quam prædicat Auguſtana confeſsio?

Adhæc in iiſdem locis pag. 42. ita exponit illud: Glorifica me pater: *Nunc miſſus ſubiectus ſum cruci, & ſeruio meæ vocationi. Deinde verò gloriam mihi reſtitue, quam ante mundi conſtitutionem apud te habui, &c.* Certè nõ poteſt reſtitui quod non fuit amiſſum: Amiſit igitur Chriſtus gloriã, quam

habuit

habuit ante mundi constitutionem: non autem amisit eã vt homo, cùm ante mũdi constitutionem non fuerit homo: amisit igitur vt Deus. Deus igitur mutabilis est Christus: ac per hoc nec Deus verus, nec Deus vnus cum patre; sed Deus factus & creatus à patre, vt Ariani docebant.

Atque huc etiã fortasse alludit in iisdem locis, pag. 45. cùm ait: *Tempore passionis non fuisse in Christo gloriam beatitudinis, vt alio tempore.* Omitto illud, quod ibid. pag. 22. tres personas diuinas, tres esse vult singulares intelligentes. Qui modus loquendi, non satis consentit cum Symbolo Athanasii, quod in hac concordia, tanquam pium, vt verè est, recipitur. Vt enim in Symbolo dicitur: *Non tres omnipotentes, sed vnus omnipotens*; ita sine dubio dici debet: Nõ tres intelligentes, sed vnus intelligens.

Veniamus ad articulos de libero arbitrio, & causa peccati: & videamus, an id semper Lutherus & Philippus docuerint, quod in confessione nunc docent. Articulus 18. confessionis, sic habet: *De*

libero

libero arbitrio docent, quòd humana voluntas, habeat aliquam libertatem, ad efficiendam ciuilem iustitiam, & deligendas res rationi subiectas, &c. Articulo 19. de causa peccati docent: *Quod tametsi Deus creat & conseruat naturam; tamen causa peccati est voluntas malorũ, videlicet diaboli, & impiorum, quæ non adiuuante Deo auertit se à Deo, sicut Christus ait: Cùm loquitur mendacium, ex seipso loquitur.*

Audiamus nunc verba Lutheri ex assert. artic. 36. *Liberum,* inquit, *arbitrium, est figmentum in rebus, & titulus sine re: quia nulli est in manu sua quippiam cogitare boni vel mali; sed omnia (vt Wiklephi articulus Constantiæ damnatus, rectè docet) de necessitate absoluta eueniunt, quod & Poëta voluit, quando dixit: Certa stant omnia lege. Et Christus Matth. 6. Folium arboris non cadet in terram, sine patre vestro.* Et infrà: *Non est dubium, Satana magistro, in ecclesiam venisse hoc nomen, Liberum arbitrium.* Ac, vt sibi & suis Lutherus præcluderet aditum ad retractationem, in eadem assertione, ita præfatus fuerat: *In cæteris articulis, de Papatu, de Conciliis, de indulgentiis, aliisq; non necessariis nugis, ferenda est leuitas, & stultitia Papæ, & suorum: sed in*

hoc articulo, qui omnium optimus, & rerum nostrarum summa est, dolendum & flendum est, miseros sic insanire. Et in libro contra Regē Angliæ scripserat: *Adeò se certum esse de sua doctrina; vt si quis aliter doceret, aut damnaret, quæ ipse scripsit de fide, de operibus, de libero arbitrio, &c. is damnaret Deum, & oporteret ipsum manere filium inferni.* Atq; his similia Philippus docuit in locis, anno 21. & 22. editis. Tantùm abest igitur, vt verum sit, quod in præfatione confessionis dicitur: *Hanc ipsam confeßionis doctrinam eam eße, quam hactenus Lutherani concionatores tradiderunt*; vt potiùs sit verissimum, in præcipuo articulo & in summa rei defecisse confessionis auctores à Luthero ad Papam. Et (si verum sit Lutheri vaticinium) oportere iam eos manere filios inferni: quippe qui Deum in Luthero damnare ausi fuerint.

Non ignoro Lutherum in visitatione Saxonica, & Philippum in Epitome moralis Philosophiæ, & in locis editis posterioribus annis, longè aliter docuisse de libero arbitrio, & causa peccati, quàm antea docuerant, cùm haberent primitias Spi-

as Spiritus: tamen id neque mendaciũ excuſat, & arguit inconſtantiam.

Et quia non parum conducere videtur ad commendationem architecti huius confeſsionis, ad memoriam reuocare Philippi egregiam in doctrina conſtãtiam, annotabo breuiter eius ſententias de libero arbitrio, & cauſa peccati.

In locis anni 11. Primò, repudiat nomẽ ipſum liberi arbitrij, & rationis: *Vſurpata eſt vox*, inquit, *liberi arbitrij à diuinis literis, à ſenſu, & iudicio ſpiritus alieniſsima: additũ eſt è Platonis Philoſophia, vocabulum rationis, æquè pernitioſum.* At in locis poſterioribus: *Monendi ſunt*, inquit, *rudiores, vt à Phyſicis ſumant diſtinctiones, & apellationes partium hominis. In homine eſt pars cognoſcens, & iudicãs, quæ vocatur mens, vel intellectus, vel ratio: altera pars appetens vocatur voluntas. Vocatur autem liberum arbitrium mens & voluntas coniuncta.*

Secundò, defendit Vallam, contra Ioan. Eckium: *Vallam*, inquit, *ait Eckius, quòd ſcholarum ſententiam de libero arbitrio cõfutauit, plura voluiße ſcire, quàm didicißet, ſcilicet egregiè feſtiuus nugator.* At in locis

poſte-

posterioribus: *Valla, inquit, & plerique alij non rectè detrahunt voluntati hominis libertatem.* Et in Epitome moralis Philosophiæ: *Stoicas illas, inquit, de Fato, seu Vallæ absurdas imaginationes, quæ propter diuinam gubernationem, adimunt libertatem voluntati, fugiamus.*

Tertiò, reprehēdit Philosophiam: *Hoc loco, inquit, prorsus Christiana doctrina à Philosophia, & humana ratione dissentit.* At in Epitome moralis Philosophiæ: *Est, inquit, prudentissimè ab Aristotele addita rationis descriptio.* Et in locis, cap. de viribus hominis: *Hæc est, inquit, libertas voluntatis, quam Philosophi rectè tribuunt homini.*

Quartò, tollit omnem libertatem, & contingentiam: *Quandoquidem, inquit, omnia quæ eueniunt, necessariò iuxta diuinā prædestinationem eueniunt, nulla est arbitrij nostri libertas. Quid igitur, inquies, nulla ne est in rebus contingentia? nihil casus? nihil fortuna? Omnia necessariò euenire, scripturæ docent. Etsi videatur tibi in rebus humanis esse contingentiam, iudicio rationis hic imperandum est.* At in locis posterioribus: *Concedendum est, inquit, quod scriptura Apostolica tribuat homini,*

ni,

ni, etiam nunc post lapsum, libertatem aliquam deligendi ea, quæ sunt subiecta rationi. Et infrà: *Hæc Manichæa imaginatio (quæ videlicet libertatem & contingentiam tollit) horribile mendacium est, & ab hoc errore mentes abducendæ sunt, & docendæ agere aliquid liberum arbitriū.*

Quintò, in cōmentarijs ad cap. 8. Epistolæ ad Rom. docet, Deum peccatorū causam esse. *Sicut,* inquit, *fatemur, proprium Dei opus fuisse, Pauli vocationem; ita fatemur opera Dei propria esse: siue quæ media vocantur, vt comedere, bibere; &c. siue quæ mala sunt, vt Dauidis adulterium, Manlij seueritatē. Constat enim ex cap. 1. Roman. Deum omnia facere, non permißiuè sed potenter.* Et infrà: *Ergo non est, cur frigidum gloßema admittamus, Deum mala permittere, non etiam facere.* At in locis de causa peccati: *Est,* inquit, *hæc vera, & pia sententia, vtraque manu, & veriùs, toto pectore tenenda, Deum non eße caußam peccati, nec velle peccatum.* Et infrà: *Nec figuræ illæ verborum in sermone Hebraico pugnant cum hac sententia: Indurabo cor Pharaonis; & similes. Certum est enim Hebraica phrasi significare permißionem, non efficacem voluntatem.*

EX his satis constare puto, & quàm grauem

grauem & constantem auctorem habuerit, illa confessio tantoperè celebrata: & quàm verum sit, quod in eius præfatione asseritur; in hac confessione eam doctrinam contineri, quam vsque ad illud tempus ex diuinis literis Lutherani tradiderant.

IV. MENDACIVM.

IN Cōfessione Augustana, articulo 12. pagina 15. Concordiæ, sic habetur: *Reiiciuntur & isti, qui non docent, remißionē peccatorum, per fidem contingere: Sed docent, remißionem peccatorum contingere propter nostram dilectionem, & opera.* Hæc verba etsi de industria obscurè proposita esse videntur; tamen sine dubio hunc faciunt sensum, vt reiiciēdos esse significent illos, qui docēt homines iustificari à peccatis sine fide, per solam dilectionem, & opera.

Nec dubitari potest, quin his verbis notentur Catholici omnes, & præsertim Theologi Scholastici: Et, si quod dubium esse potuisset, iam est sublatum per

Apologiam, vbi vſque ad nauſeam repetitur, & inculcatur hoc mendacium, quòd Scholaſtici doceant, iuſtificationem non cõtingere ex fide, ſed ex operibus, hoc eſt, ex operibus ſine fide. Quoniam enim verſantur ipſi in vno extremo, cùm docent, iuſtificari homines ex fide ſine operibus; cupiunt nos in altero extremo collocare, quaſi doceam⁹, iuſtificari homines ex operibus ſine fide.

At non eſt iſta, nec vnquam fuit, doctrina Eccleſiæ Catholicę, nec etiã Scholaſticorum, Theologorũ. Semper enim docuimus & docemus, iuſtificari homines ex fide, & dilectione, ac operibus bonis: ita, vt ad præparationem ac diſpoſitionem ad iuſtificationem, requirantur actus fidei, ſpei, & dilectionis; quos ipſos tamen non habemus, niſi Dei gratia nos præueniente, excitante, & adiuuante: Ipſa verò formalis iuſtificatio conſiſtat in remiſsione vera omnium peccatorum, & infuſione habituum fidei, ſpei, & caritatis, quos propter Chriſti meritũ, Deus in corda noſtra gratis diffundit.

Denique actualis iuſtitia ſit legis diui-

næ

næ obedientia & obſeruatio, ad quam non ex nobis idonei ſumus, ſed ex ſpiritu gratiæ, id eſt fidei, ſpei, & caritatis, nobis à Deo per Chriſtum donato. Ita docet Concil. Trident. Seſſ. 6. cap. 6. *Diſponuntur*, inquit, *ad ipſam iuſtitiam, dum excitati diuina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, &c.* Et cap. 7. *Quanquam nemo poßit eſſe iuſtus, niſi cui merita paßionis Domini noſtri Ieſu Chriſti communicantur; id tamen in hac impij iuſtificatione fit, dum eiuſdem ſanctißimæ paßionis merito, per Spiritum ſanctum caritas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iuſtificantur, atque ipſis inhæret. Vnde in ipſa iuſtificatione, cum remißione peccatorum, hæc omnia ſimul infuſa accipit homo, per Ieſum Chriſtum, cui inſeritur, fidem, ſpem, & caritatem.* Et cap. 10. *Per obſeruationem mandatorũ Dei & eccleſiæ in ipſa iuſtitia, per Chriſti gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, creſcunt, &c.* Vides igitur fidem nunquam excludi, ſed contrà potius ſemper requiri; ſiue de ipſa iuſtificatione agatur; ſiue de iis, quæ illam aut præcedunt, aut etiam conſequuntur.

Ac ne dicant, nouã hanc eſſe doctri-

nam, & nos nunc demum ab ipsis excitatos sapere cœpisse, vt aliquoties Philippus iactat in Apologia; addamus etiã testimonium principis Scholasticorum, quòd fides ad iustificationẽ requiratur. Sanctus Thomas 1. 2. q. 113. articulo 4 Ad iustificationem impij, requiritur motus mentis, quo conuertitur in Deum. Prima autem conuersio in Deum, fit per fidem, iuxta illud Hebr. 11 *Accedentem ad Deum, oportet credere.* Et ideò, motus fidei requiritur ad iustificationem impij.

V. MENDACIVM.

PAG. 16. in arti. 13. Confess. habentur hæc verba: *Damnant igitur illos, qui docent, quòd Sacramenta ex opere operato iustificent, nec docent fidem requiri in vsu Sacramentorum, quæ credat remitti peccata.* Hoc etiam loco Theologi Scholastici notãtur, quasi doceant, Sacramenta etiam sine fide prodesse. Sed apertum mendacium est: ad quod refellendum, vnius sancti Thomæ testimonium sufficiet, qui 3. parte, q. 68. artic. 8. *Recta fides,* inquit, *ex necessitate requi-*

requiritur ad Baptiſmũ: quia ſicut dicitur Rom. 3. Iuſtitia Dei eſt per fidem Ieſu Christi. Et infrà: *Ad primum ergo dicendum, quod Dominus loquitur ibi de baptiſmo, ſecundum quod perducit homines ad ſalutem, per gratiam iuſtificantem; quod quidem ſine recta fide eſſe non poteſt: & ideò ſignanter dicit: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit.*

V. MENDACIVM.

PAG. 17. in arti. 16. Confeſſ. ita habetur: *Damnant & illos, qui Euangelicam perfectionẽ non collocant in timore Dei, & fide; ſed in deſerendis ciuilibus officijs.* Mendacium eſt manifeſtum contra Catholicos profeſſores ordinum religioſorum: quaſi exiſtiment perfectionẽ propriè conſiſtere in deſerendis ciuilibus officiis, coniugio, militia, magiſtratibus, & ſimilibus. At neq; veteres, neque recentiores Monachi, vnquam hoc docuerunt. Ioann: Caſsianus colat. 1. cap. 7. *Ieiunia, vigiliæ, meditatio Scripturarum, nuditas, ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, ſed perfectionis inſtrumenta ſunt.* B. Thomas ex Scho-

 laſticis,

lasticis, in 2. 2. q. 184. articulo 3. *Per se, inquit, & essentialiter cōsistit perfectio Christianæ vitæ in caritate: principaliter quidem secundùm dilectionem Dei: secundariò autem secundùm dilectionem proximi.* Et infrà: *Secundariò, & instrumentaliter consistit perfectio in cōcilijs, quæ ordinantur ad remouendum impedimenta actus caritatis, quæ tamen caritati non contrariantur; sicut est matrimonium, occupatio negotiorum secularium, & alia huiusmodi.*

Quòd autem status perfectior sit eorum, qui deserunt omnia propter Christum, nec implicantur negotiis secularibus, quàm aliorum, qui hoc non faciūt: & quòd hic perfectior status, non imperetur sed consulatur; satis apertè colligitur ex verbis Dñi, Matthæi 19. vbi postquàm dixerat: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata,* subiunxit: *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, &c.* Nec vsquã legimus: Si vis perfectus esse, vxorem ducito, capesse Remp. &c. Hinc D. Augustinus Epist. 89. quæst. 4. *Viderit,* inquit, *ille iuuenis, quemadmodū illa legis mandata seruauerit. Veruntamen Magister bonus, mandata legis, ab ista excellentiore perfectione distinxit.*

Ibi enim dixit: Si vis venire ad vitam, serua mãdata. Hic autem: Si vis perfectus esse, vade, vẽde omnia, &c.

Eusebius lib. 1. de demonstrat. Euangel. cap. 8. declarans communem doctrinam Ecclesię Catholicæ, ex diuinis literis deriuatam: *Quocirca*, inquit, *in Ecclesia Dei, duo modi viuendi instituti sunt. Alter quidem naturam nostram, & communem hominum vitæ rationem excedens: non nuptias, non sobolem, non substantiam, non opum facultatem requirens, & soli diuino cultui, ex immenso rerum cælestium amore, addictus. Et talis quidem existit in Christianismo vitæ perfectæ modus. Alter verò remißior atque humanior: hic & modesto coniugio, & sobolis procreatione implicatur, & rei familiaris curam aßumit, & iustè militantibus quæ sint agenda describit: agros quoque, & mercaturam, adiuncta religione, non negligit: Et his quidem secundus pietatis attributus est gradus.*

HOC idem ex pluribus scripturæ, & patrum testimoniis probare possemus, si refellere errores Confesšionis, & non solùm mendacia indicare, propositum nobis esset.

VII. MENDACIVM.

PAG. 18. in articulo 20. Confeſſ. *Falsò accuſantur noſtri, quòd bona opera prohibeant.*

Mendacium hoc eſſe non dubitabit, quicunque aliquid Scriptorum Lutheri perlegerit. Certè in Serm. de piſcatione, Petri ſic legimus: *Quantò ſceleratior es, tãtò citius Deus gratiam infundit.* Ibidem: *Debemus cum ſolo Iſaac venire, id eſt, cum fide ſeruos & aſinos, hoc eſt, opera deorſum dimittere oportet.* Item in Serm. Sic Deus dilexit mundum: *Ego dico tibi, quia anguſta eſt via: Oportet te fieri tenuẽ, ſi vis per eam venire. Cæterùm, qui oneribus onerati ſunt (ſicut conchilibus onuſtos videmus Iacobi peregrinos) ij non poterunt penetrare.* Et infrà: *Si veneris cum magnis ſaccis operum plenis, deponere oportebit, alioqui non poteris penetrare.*

Porrò, ex his fontibus manârũt illa præclara dogmata, quæ Lutheri diſcipuli in Colloquio Altenburgenſi ſtabilire conati ſunt. *Opera bona legis, & noua obedientia, non ad regnũ Chriſti, ſed ad mundum pertinent. Ad Satanam ſpectant Chriſtiani cum omnibus*

bonis

bonis operibus. Precari verò oportet, vt in fide sine bonis operibus omnibus, ad finem vsque constantes perseueremus. Adeò necessaria illa non sunt, vt etiam ad salutem incommodent, sintque pernitiosa.

Deinde Catholici non tam Lutheranos accusant, quòd prohibeãt opera bona, quàm quòd ea contemnunt, & cum Eunomio antiquo hæresiarcha, imò etiã cum Simone Mago hæreticorum omnium principe, non necessaria ad salutẽ esse doceant. Ac de Eunomio quidem testis est Augustinus in libro de hæresibus, cap. 54. De Simone, Irenæus lib. 1. cap. 20. De Luthero, liber ipsius de captiuitate Babylonica, cap. de baptismo: Liber de libertate Christiana: Sermo de Moyse: Commentarij in Epist. ad Galat.

VIII. MENDACIVM.

PAG. 19. in articulo 20. Confess. *Iubent* (Catholici doctores) *mereri remissionem peccatorum operibus.* Si de merito operum illorum, quæ fiunt solis naturæ viribus, sermo sit; de quo merito articu-

lum intelligendū esse, consequentia verba declarant: insigne est mendaciū Philippi. Non enim id habet Catholica doctrina, vt operibus illis, quæ fiunt sine fide, & auxilio Dei gratuito, mereri possint homines remissionem peccatorum: & contra hæc operum merita, defendit Sanctus Augustinus gratiam & iustitiā fidei: necnon etiam S. Prosper in libris de vocatione gentium, quos libros imperitè Philippus tribuit Ambrosio, cùm in iis libris nominatim refellantur Pelagiani, qui post Ambrosii obitu orti sunt. Si verò de illis operibus agatur, quæ ex fide & gratia Dei proficiscūtur; fatemur quidem nos illis operibus aliquo modo mereri remissionem peccatorum;

Sed idem fatentur Prophetæ, Euangelistæ, Patres. Ezech. 18. *Cùm auerterit se impius ab impietate sua, ipse animam suam viuificabit.* Dan. 4. *Peccata tua eleemosynis redime.* Ionæ 3. *Vidit Deus opera eorum, & misertus est eis.* Lucæ 11. *Date eleemosynā, & ecce omnia munda sunt vobis.* Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.*

Ambrosius libr. 10. in Lucam: *Lacrymæ veni-*

veniam non postulant, sed merentur. Et infrà: *Et tu si veniam vis mereri, dilue culpam tuā lacrymis, &c.* Hieronymus lib. 2. contra Pelagianos: *Qui peccata simpliciter confitentur, merentur humilitate clementiam saluatoris.*

Augustinus Epistola 105. *Nec ipsa remissio peccatorū sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat: neque enim nullum est meritum fidei: qua fide ille dicebat: Deus propitius esto mihi peccatori: & descendit iustificatus merito fidelis humiliatus: quoniam qui se humiliat exaltabitur. Restat igitur, vt ipsam fidem, vnde omnis iustitia sumit initium, non humano, quo isti extolluntur, tribuamus arbitrio: nec vllis præcedentibus meritis; quoniam inde incipiunt bona quæcunque sunt merita; sed gratuitum donum Dei esse fateamur; si gratiam veram, id est, sine meritis, cogitamus.* Et Epist. 106. *Si quis dixerit, quòd gratiam bene operādi fides mereatur, negare non possumus, imò gratissimè confitemur.*

Gregorius in lib. 1. Reg. lib. 3. cap. 4. *Dum Niniuitæ, veluti pro difficili reconciliatione, graui pœnitentia se deiiciunt, omnipotentis Dei misericordiam facilè meruerunt.*

Sanctus etiam Thomas, ex Scholasticis, cum prædictis Patribus docet, ijs operi-

peribus, quę fiunt ex fide, & auxilio Dei, mereri nos aliquo modo iustificationem à peccatis. 2. Sentent. dist. 27. quæst. 4. in resp. ad 4. Quod tamen constãter negat de illis operibus, quæ fiunt solis naturæ viribus. 1. 2. quæst. 109. articu. 6. & quæst. 114. artic. 5.

Huc accedit, quòd istis etiam operibus, quæ fiunt ex fide, & auxilio Dei, non tale tribuimus meritum, vt ei respõdeat ex iustitia merces: sed meritum solũ impetrationis, vt Augustinus loquit̃, quòd Scholastici meritum de congruo, non de condigno nominare solent. Neq; in hoc vlla est inter Catholicos dissensio. Et Concilium Tridentinum, Sessione 6. cap. 8. de hoc genere meriti apertè pronuntiat, ideò gratis iustificari homines, quia nec fides, nec opera, quæ iustificationem præcedunt, ipsam merentur.

Sed Paradoxum videtur aduersarijs, quòd homo operetur ex fide, & nondũ sit iustificatus à peccato, cùm apud ipsos ita fides sola iustificet; vt separari nequeat fides à iustificatione. At non illis paradoxum videtur, qui ex fide orantes

dicunt

dicunt: *Dimitte nobis debita nostra,* Matth. 6. Nec illi paradoxũ hoc videbatur, qui ex fide orabat: *Deus propitius esto mihi peccatori,* Lu. 18. Nec denique Augustino paradoxum hoc erat, cùm scriberet in Epi. 105. *Nec ipsa remißio peccatorũ sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat.*

IX. MENDACIVM, ET QVIDEM MVLTIPLEX.

PAgin. 18. & 19. in eodem articulo 20. multa simul conglomerantur mendacia, vt, *Quòd nostri concionatores olim parum docebant de operibus, quæ Deo placēt: quòd tantùm vrgerent puerilia, & non neceßaria opera; quòd nunc à Lutheranis admoniti, hæc dediscant: quòd iam incipiant fidei mentionē facere; quòd doctrina fidei diu iacuerit ignota.* Scilicet nō legerat Philippus, Sermones sancti Bernardi, Petri Damiani, Innocentij tertij, Thomæ Aquinatis, Vincentij, Bernardini Laurentij Iustiniani, & aliorũ innumerabilium, in quibus de Symbolo, de Decalogo, de oratione Dominica, de omnibus vitiis, omnibusq; virtutibus grauissimæ

uiſsimæ diſputationes continentur. Sed facilè eſt dicere, & non probare.

X. MENDACIVM.

PAG. 22. in articulo 21. Confeſſ. *Hæc ferè ſumma eſt doctrinæ apud nos, in qua cerni poteſt nihil ineſſe, quod diſcrepet à Scripturis, vel ab eccleſia Catholica, vel ab eccleſia Romana, quatenus ex Scriptoribus nota eſt.* Ad hoc mendacium conuincendum, non erit opus, vt extra articulum iſtum xxi. egrediamur. Hîc enim aſſerunt, non eſſe à Sanctis auxilium petendum, eò quòd vnus ſit interceſſor Chriſtus.

In quo quidem articulo manifeſtè diſſentiunt à Scripturis, ab Eccleſia Catholica, & ab Eccleſia Romana. Nam etſi *vnus eſt mediator Dei & hominum, homo Chriſtus IESVS*: & ideò vnus mediator: *quia dedit ſemetipſum redemptionem pro multis*, 1. Timot. 2. nec vllus Catholicorum docuit vnquam Sanctos eſſe mediatores per modum redemptionis: tamen vnũ eſſe tantùm interceſſorem, vnum aduocatũ, vnum qui interpellet pro nobis, imò etiam

am vnum tantùm mediatorem per modum ſupplicationis, non modò Scriptura non dicit; ſed etiam ita dicentibus apertiſsimè contradicit Iob 5. *Voca, ſi quis eſt, qui tibi reſpondeat, & ad aliquem Sanctorum conuertere:* vbi Angeli fiunt interceſſores hominum, teſte Auguſt: in annot. in Iob. Non igitur ſolus eſt interceſſor Chriſtus. Deute. 5. *Ego,* inquit Moyſes, *ſequeſter fui, & medius inter Deum, & vos in illa die,* 1. Reg. 7. dicunt filii Iſraël ad Samuelem: *Ne ceſſes pro nobis clamare ad Dominum.* Iob vlt. *Ite ad ſeruum meum, ille orabit pro vobis: ſuſcipiam faciem eius.* Roma. 15. *Obſecro vos fratres, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum.* Idem repetit, 2. Cor. 1. Coloſſ. 4. Epheſ. 6. Hebr. 13. Quomodo igitur vnus eſt tantùm interceſſor, cùm & Iob, & Moyſes, & Samuel, & tot Romani, & tot Corinthij, tot Coloſsenſes, tot Epheſii, tot Hebræi adhibeantur interceſſores?

At, inquiunt, de mortuis agimus, nō de viuentibus. Sed ſi ideò mortui inuocandi non ſunt, nec eſſe poſſunt interceſſores, ne Chriſto gloria ſingularis interceſſo-

tercesſionis detrahatur; eadem de cauſa ne viuentes inuocandi erunt, nec eſſe poterunt interceſſores.

Deinde ſi viuentes in terris inuocari poſſunt, cur non magis viuentes in cælis? An fortaſsis ideò, quia non valeant, aut non velint illi pro nobis orare, aut certè neſciant quid petamus? Sed nec eorum felicitas patitur, vt non valeant: nec caritas ſinit, vt non velint: nec poſſunt ignorare preces ad ſe porrectas, cùm non ignorent pœnitentiam peccatorum *Gaudiũ enim eſt in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente*, Lucæ 15.

Iam verò Concilium Chalcedonẽſe, Concilium Eccleſiæ Catholicæ fuiſſe, & Concilium Orthodoxum, generale pleniſsimum, aduerſarii non negant. Concilium autem iſtud Act. 11. ita clamat; *Flauianus poſt mortẽ viuit, Martyr pro nobis oret.*

Euſebius Cæſarienſis Catholicæ Eccleſiæ communem doctrinam tradens, lib. 13. Præparat. Euangelicæ, cap. 7. *Hæc nos*, inquit, *quotidie factitamus, qui veræ pietatis milites, vt Dei amicos honorantes, ad monimenta quoque illorum accedimus, votaq́ ipſis faci-*

facimus, tanquam viris sanctis, quorum intercessione ad Deum, non parum iuuari profitemur.

Sanctus Basilius ad Catholicā Ecclesiam verba faciebat, cùm diceret, oratione in 40. Martyres: *Qui aliqua premitur angustia, ad hos confugiat; qui rursum lætatur, hos oret: ille, vt à malis liberetur; iste, vt duret in rebus lætis.*

Sanctus Ambrosius, in libro de viduis, Catholicas viduas instituebat, cùm ita scriberet: *Obsecrandi sunt Angeli, qui nobis ad præsidium dati sunt: Martyres obsecrandi, quorum videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vindicare: possunt pro peccatis rogare nostris, qui proprio sanguine, etiam si quæ habuerunt peccata, lauerūt. Isti enim sunt Dei martyres, nostri præsules, speculatores vitæ, actuumq; nostrorum. Non erubescamus eos intercessores nostræ infirmitatis adhibere; quia ipsi infirmitatem corporis, etiam cùm vincerent cognouerunt.*

Sanctus Augustinus, tractatu 84. in Ioannem, tribus penè verbis tria aduersariorum dogmata conuellit: de Sacrificio altaris: de oratione pro defunctis: de inuocatione Sanctorum: *Ideò quippe,* inquit,

quit, *ad ipſam menſam non ſic eos* (Martyres) *commemoramus; quemadmodũ alios, qui in pace requieſcunt, vt etiam pro eis oremus, ſed magis, vt ipſi pro nobis orent.*

Denique Theodoſius Imperator, Orthodoxus & pius erat, vt etiam aduerſarij confitentur: & tamen de eo ſic ſcribit Ruffinus, lib. 2. Hiſto. cap. 33. *Circumibat cum ſacerdotibus & populo, omnia orationũ loca, ante Martyrum & Apoſtolorum thecas iacebat, cilicio proſtratus, & auxilia ſibi fida ſanctorum interceſsione poſcebat.* Et de eodem Chryſoſtomus, Homilia 66. ad populum Antioch. *Nam & ipſe, qui purpuram indutus eſt, accedit, illa cõplexus ſepulcra: & faſtu depoſito, ſtat ſanctis ſupplicaturus; vt pro ſe apud Deum intercedant: & ſcenarum fabrum, & piſcatores, vt protectores orat, qui diademate redimitus incedebat.* Viderint ergo qui negãt Sanctos eſſe orãdos, an ab Eccleſia Catholica non diſſentiant.

Quòd autẽ ab Eccleſia Romana, quatenus ex antiquis Scriptoribus nota eſt, pariter diſſentiant; ex Leone & Prudentio, vt cæteros omittamus, notiſsimum eſt. Leo ſiquidem, qui Epiſcopus Ro-

manæ

manæ Ecclesiæ ante mille & centum annos fuit: & propter sanctitatis, & sapientiæ, atquæ etiam eloquentiæ excellentiam, Magnus dici meruit, Romanam Ecclesiam ita instituebat, Sermone quinto de Epiphania: *Confirmate amicitias cum sanctis Angelis, & Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribusq́; sociamini: horum diuitias concupiscite, & per bonam æmulationem ipsorum ambite suffragia.* Et serm. 1. de naturali SS. Petri & Pauli: *Sicut*, inquit, *& nos experti sumus, & nostri probauêre maiores, credimus atque cõfidimus, inter omnes labores istius vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adiuuandos.*

Prudentius in hymno de sancto Laurentio, de Romana Ecclesia loquens, ita cecinit.

Quod quisq́; supplex postulat,
Fert impetratum prosperè:
Et tristis haud vllus redit.
En præstò semper adsies,
Tuosq́; alumnos vrbicos
Lactante complexus sinu,
Paterno amore nutrias.

Quale igitur & quàm impudens men-

dacium est huius Cõfesſionis, quæ in eo ipſo articulo affirmat, in nulla parte doctrinæ diſſentire ſe à ſcripturis, vel Eccleſia Catholica, vel Eccleſia Romana: in quo articulo Sanctorum inuocationẽ oppugnat, quam & ſcripturę, & Eccleſia Catholica, & Eccleſia Romana apertiſsimè docuerunt. Neque verò hoc vnum eſt, in quo diſcrepat Confeſsio Auguſtana, à Confeſsione Catholicæ & Romanæ Eccleſiæ; nam nec de ipſa Eccleſia, nec de peccato Originis, nec de iuſtificatione, nec de Sacrificio, nec de Sacramento Euchariſtiæ, nec de aliis Sacramentis conſenſio eſt. Sed vnum ſufficiebat, ad mendacium detegendum.

XI. MENDACIVM.

PAG. 22. in articulo 21. Confeſſ. *Apud nos* (inquiunt) *magna ex parte veteres ritus diligenter obſeruãtur. Falſa enim calumnia eſt, quòd omnes cæremoniæ, omnia vetera inſtituta, in Eccleſiis noſtris aboleãtur.* Quale ſit hoc mendacium, nullo negotio intelliget, qui cõferre voluerit cum præſenti ſtatu Eccleſiarum

clesiarum protestantium, ea, quæ de ritibus ecclesiæ scripta reliquerunt, Tertullianus, Basilius, Epiphanius, Augustinus, aliiq́; veteres scriptores. Certè Tertullianus in lib. de corona militis, inter Ecclesiasticas cæremonias numerat, ante baptismũ renũtiare diabolo, & põpis eius: ter mergi in sacro fonte: oblationes anniuersarias pro defunctis facere: ad omnẽ progressum frontem crucis signaculo terere.

Basilius lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium, cap. 27. inter Ecclesiæ ritus ponit, orare ad Orientem, cruce signare, inuocationis verba, dum ostenditur Eucharistia, benedictionẽ aquæ baptismatis, benedictionem Olei vnctionis, benedictionem eius qui baptizatur, trinam immersionem, &c.

Epiphanius in compendiaria doctrina Ecclesiæ, primo loco ponit virginitatis professionem, deinde etiam viduitatis, tum solitudinem Anachoretarum: ieiunia quartæ & sextæ feriæ: ieiunium quadragesimæ: arctiorem abstinentiã in sacra hebdomada passionis Dominicę: memoriam defunctorum in precibus, no-

ćturnas & matutinas Pſalmorum, & Hymnorum celebrationes: varia Monachorum inſtituta, quorum alii à carnibus abſtineant, alii etiam ab ouis, alii etiam à piſcibus, &c.

Denique Auguſtinus meminit conſecrationis aquæ per ſignum crucis, lib. 6. contra Iulianum, cap. 8. Exorciſmi & exſuflationis, libro de gratia Chriſti, capite 40. Vnctionis, qua vtimur in baptiſmo, lib. 2. quæſt. Euang. cap. 40. Item Chriſmatis, quo inungimur poſt baptiſmum, libr. 15. de Trinit. capit. 26 Signo crucis, quo benedicitur Chriſma, & quo ſignamur in fronte; dum Sacramentum Confirmationis accipimus. In pſalm. 141. & tractat. 118. in Ioann. Aquæ miſcendæ vino in ſacro calice, lib. 4. doctrin. Chriſt. cap. 21. Ieiunij 4. & 6. feriæ, Epiſt. 86. ad Caſulanum Ieiunij quadrageſimalis, in Pſal. 110. Delectus ciborum in diebus ieiuniorum libr. 3. contra Fauſtum, cap. 5. Voti continentiæ etiam poſt coniugiū, Epiſt. 45. ad Armentarium. Voti virginitatis, libr. de ſancta virginitate, cap. 29. Voti paupertatis, lib. 17. de Ciuita. Dei,

cap.

cap. 4. Monachorum, & Anachoretarũ, libr. de moribus Ecclesiæ, cap. 31. Voti Monachorum, in Psal. 75. & 99. Peregrinationũ ad loca sancta, Epist. 137. ad clerum & populum suum.

Porrò hæc & similia, quę in veteri Ecclesia in vsu erant, & nunc etiam in Ecclesia Catholica locum suum retinent; à Lutheranis non modò non seruantur, sed etiam irridentur: & tamen in Confessione dicere audent, veteres ritus à se diligẽter seruari, & falsam esse calumniam, quòd omnia veterum instituta atque omnes fermè cæremonias aboleuerint.

XII. MENDACIVM.

PAG. 22. in præfatione de abusibus mutatis: *Cùm Ecclesiæ,* inquiunt, *apud nos de nullo articulo fidei dißentiant ab ecclesia Catholica, tantùm paucos quosdam abusus omittant, &c.* Hæc verba mendacij arguuntur ab vltima parte huius Concordiæ, vbi ea de Christo docent, quæ cum Symbolo Apostolico, Nicæno, & Athanasii, apertè pugnant, vt suprà iam ostẽdimus.

Illud autem nō eſt prætereundum, quod cùm dicunt, ſe ab Eccleſia Catholica nō diſſentire, niſi propter paucos eosq́; nouos abuſus: ſi per Eccleſiam Catholicā intelligunt eam, quæ nunc paret Rom. Pontifici, fatentur ſe extra Catholicam eſſe. Et ſanè viderint ipſi, án propter paucos abuſus ab Eccleſia Catholica ſeparari licuerit. Si verò per Catholicam intelligunt antiquam aliquam Eccleſiam, mētiuntur, cùm dicunt, hos abuſus eſſe nouos: fuerunt enim in antiqua Eccleſia ſi illa eſt ea Catholica, à qua non diſſentiunt, niſi ratione abuſuum.

XIII. MENDACIVM.

PAG. 24. In articulo de coniugio Sacerdotum: *In Germania*, inquiūt, *primum ante annos* 400. *ſacerdotes vi coacti ſunt, ad cælibatum.* Quod idem repetit Philippus in Apologia. At extat Conciliū Moguntinum, celebratum in Germania tēpore Arnulphi Imperatoris, ante annos DC. cuius decimus canō ſtatuit, vt nulla penitus mulier, ne ſoror quidem aut

mater

mater, cùm Ecclesiasticis habitare permittatur. Extat Concilium Wormatiense, in Germania ante annos DCC. celebratum, cuius nonus canon ita habet: *Placuit, vt Episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi abstineant se ab vxoribus, & non generent filios: quòd si hoc decretum violauerint, ab honore clericatus pellantur.* Extat Conciliū Aquisgranense, tēpore Ludouici Pij celebratum, Anno Domini. DCCCXVI. id est, annis DCCXIV. ante confessionem Augustanam, in cuius Cōcilii, Can. 6 indicitur Subdiaconis perpetua continētia: & quod de Subdiaconis dicitur, sine dubio de altioribus gradibus intelligitur. Extat denique epistola Zachariæ Romani Pontificis, ad Bonifacium Episcopum & Apostolum Germanorū, scripta ante annos DCCC. vbi sic legimus: *A die suscepti sacerdotij, etiam ab ipso proprio coniugio prohibendi sunt.* Cuius legis meminerunt etiam MAgdeburgenses, Cēt. 8. cap. 10. colum. 704. Mendacium igitur Confessionis tot testibus refutatur, quot Episcopi in tribus suprà citatis CONciliis consederunt, addito etiam

ROMani POntificis teſtimonio.

XIV. MENDACIVM.

PAG. 24. in eodem articulo de coniugio ſacerdotum: *Et res, inquiunt, geſta eſt tam inciuiliter, vt non ſolùm in poſterum coniugia prohiberentur, ſed etiam præſentia, contra omnia iura diuina & humana, contra ipſos etiam canones, factos non ſolùm à Pontificibus, ſed à laudatiſsimis Synodis, diſtraherentur.* Et hoc numerari poteſt inter illuſtria mendacia Confeſsionis. Duæ ſunt enim quæſtiones de coniugio ſacerdotum: Vna, an liceat poſt ſacros ordines ſuſceptos vxorem ducere: Altera, an liceat ei, qui duxit vxorem ante ſacram ordinationẽ, ſimul & ſacerdotio & cõiugio operam dare.

Ac de prima quidem quæſtione Lutherani omnes, & verbis & factis reſpõdent, licere. Sed hoc, ex ſententia veterum canonũ, quos vel Concilia, vel Põtifices ediderunt, velle defendere, nimis aperta impudentia eſt. Nam etiam Græca eccleſia, quæ tamen in hac parte

ſemper

ſemper liberior fuit, & damnat, & omni tempore damnauit coniugia poſt ordinationem.

Exſtat Cõcilium Neocæſarienſe, ante annos M C C. celebratum. In cuius primo Canone ſic legimus: *Presbyter ſi vxorem duxerit, ordine ſuo moueatur.* Et Synodus Trullana, Canone 6. prohibet, ne Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, poſt ordines ſuſceptos vxorem ducere præſumant. Quam eandem prohibitionem legimus in Synodo Romana ſub Syluestro, Can. Can. 8. In Concilio II. Toletano, cap. 1. In Canonibus Apoſtolorum, Can. 27. In Decreto Calixti I. apud Gratianum diſt. 27. Can. Presbyteris. In Epiſtola 82. Leonis primi ad Anaſtaſium, Theſſalonicæ Epiſcopũ, cap. 4. Et in Epiſtolis Gregorij I. lib. 1. Epiſto. 42. Nec vlla fuit vnquam de hac re in eccleſia Catholica diſſenſio.

Adde quòd hoc ipſum affirmat Paphnutius & Vdalricus, quos aduerſarij pro ſua cauſa opportunè & importunè adducere ſolent. Scribunt enim Socrates lib. 1. cap. 8. & Sozomenus lib. 1. cap. 22.

Paphnutiũ

Paphnutium in Concilio Nicæno dum ſententiam ſuam de cõiugio clericorum explicaret, inter alia dixiſſe, oportere iuxta veteres canones, Eccleſiaſticis prohibere, vt poſt ſacram ordinationem vxores ducant.

VDalricus quoque in epiſtola ad Nicolaum, quam referunt Magdeburgenſes, & ſæpius inculcant, Cent. 6. cap. 7. col. 388. Et capi. 10. col. 686. Et Cent. 9. cap. 10. col. 540. apertè docet: Non licere Presbyteris & Monachis vxores ducere: & ſi duxerint, debere ſeperari. Et quanquam nec hiſtoriam Paphnutij, nec epiſtolam Vdalrici omninò nos probamus; tamen oſtendere volui, in quæſtione de nouis nuptiis ſacerdotum, non ſolùm à noſtris, ſed etiam à ſuis patronis aduerſarios refutari.

Iam verò de altera quæſtione: *An videlicet liceat ſacerdotibus, liberis operam dare:* Philippus affirmat, & quidem ita, vt ſubtrahere ſacerdotibus cõiugium, eſſe cõtendat contra veteres Canones, quos tã Pontifices, quàm laudatiſsimæ Synodi condiderunt. Mirũ autem eſt, cur nec in

Con-

Cõfeſsione,nec in Apologia, vllũ talem protulerit canonem. Nos enim è contrario, omnium eccleſiarũ canones proferre poſſumus, quæ omnẽ vſum vxorũ ſacratis hominibus interdicunt. Ex quib⁹ Philippi mendaciũ euidentiſsimè cõfutatur.

Ac primùm ex Orientali eccleſia, proferimus Nicænum concilium primum: in cuius Concilij 3. canone prohibetur Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, ne vllam domi mulierem habeant, præter matrẽ, aut ſororem, aut amitam. Vbi nulla vxoris fit mentio, quæ tamen primo loco nominari debuit, ſi eius cohabitatio ſacerdotibus licita eſſet. Ac eam mentem Nicæni Concilij fuiſſe, duobus teſtibus fide digniſsimis comprobabimus.

Epiphanius enim in hæreſi 59. quæ eſt Catharorum, ita ſcribit: *Sed & adhuc viuentem, & liberos gignentem, vnius vxoris virũ, non ſuſcipit; ſed eum qui ſe ab vna continuit, aut in viduitate vixit, Diaconum, & Presbyterum, & Epiſcopum, & Hypodiaconum, maximè vbi ſynceri ſunt Canones Eccleſiaſtici. At dices mihi: in quibusdam locis adhuc liberos gignere Presbyteros, & Diaconos, & Hypodiaconos. at hoc*

non est iuxta Canones, sed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit.

Hieronymus in libro cõtra Vigilantium: *Quid facient,* inquit, *Orientis Ecclesiæ? quid Ægypti, & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiũt, aut si vxores habuerint, mariti esse desistunt?*

Ex ecclesia Aphricana testẽ habem', Concilium II. Carthaginense, Can. 2. vbi sic legimus: *Omnibus placet, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramẽta contrectãt, pudicitiæ custodes, etiam se ab vxoribus abstineant: vt, quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruauit antiquitas, nos quoque custodiamus.*

Idem habet Concilium Carthaginense V. Can. 3. & Concilium Aphricanum, Canone 77. His subscribit Augustinus, qui in libro 2. de adulterinis coniugiis, capite 20. *Solemus,* inquit, *eis proponere cõtinentiam clericorum, qui plerumq; ad eam sarcinam subeundam capiuntur inuiti, eamq; susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante, producunt.*

Ex ecclesia Hispanica testẽ habemus Concilium Elibertinum, antiquissimum, Can. 33. Toletan. II. can. 1. Toletan. IV. Can.

Can. 26. Toletan. VIII. Can. 6. quæ etiam Subdiaconis vsum vxorũ prohibẽt.

Ex ecclesia Gallicana testẽ habemus Concil. Arelatense II. ante annos 1200. celebratum, in cuius II. canone cauetur, ne vllus coniugatus ad sacerdotiũ assumatur, nisi continentiam ab vxore promiserit. Item Aurelianense III. Canone 2. *Vt nullus*, inquit, *clericorum, à Subdiacono & suprà, propriæ, si fortè iam habeat, misceatur vxori.* Quod idem præcipiunt Agathense Concilium, can. 92. Turonense I. can. 1. & 2. Et Turonense II. canone 20.

Ex ecclesia Germanica, iam suprà citauimus tria antiqua Concilia, Aquisgranense, Wormatiense, Moguntinum.

Ex ecclesia Anglicana testem habemus Bedam, qui libro 3. de tabernaculo cap. 9. *Nemo*, inquit, *potest vel sacerdotium suscipere, vel ad altaris ministerium consecrari, nisi aut virgo permanserit, aut contracta cum vxore matrimonium fœdera soluerit.*

Ex ecclesia denique Italica, testem habemus D. Ambrosium, qui lib. 1. de officiis, cap. vlt. *Inoffensum*, inquit, *exhibendũ, & immaculatum mysterium, nec vllo coniugali*

coitu violandum cognoscitis. Item Siriciũ Papam in episto. ad Himericum, cap. 7. Innocentium I. in epist. ad Victriciũ, cap. 9. & ad Exuperium, cap. 1. Leonem I. in epist. 90. ad Rust. cap. 3. Et Gregorium I. libr. 3. epist. 34. Sed verba Leonis audiamus in epist. ad Anastasium Thessalonicensem Episc. *Omnium,* inquit, *sacerdotum tam excellens est electio, vt hæc, quæ in aliis Ecclesiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Cùm enim extra clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatẽ, nec Subdiaconis quidem carnale connubium cõceditur; vt & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permaneant singulares & innupti.*

His accedunt exempla totius antiquitatis: quotquot enim ab Apostolicis tẽporibus Episcopi, & Presbyteri celebres & laudati fuerũt, omnes omninò aut vxorem nunquam duxerunt, vt Athanasius, Basilius, vterque Gregorius, Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo, & alii innumerabiles: aut

Vxores quidem habuerunt;ſed illis poſt ſuſceptum ſacerdotium operam nõ de-derũt, vt Gregorius pater Gregorii Theologi, Hilarius, Paulinus, & alii non pauci. Certè vnũ aliquem laudatum Epiſcopum, Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum aut Monachum, qui duxerit vxorem, aut ex vxore antea ducta, filios procreauerit, adhuc aduerſarii inuenire in tota antiquitate minimè potuerũt. Viderit igitur Confeſſio contra quos canones Pontifices agant, cùm ſacerdotes non patiuntur nuptijs & procreationi operam dare.

XV. MENDACIVM.

PAgi. 25, in eodem articulo: *Hinc, inquiunt, capitalibus pœnis excruciãtur ſacerdotes, contra canonum voluntatem, nullam aliam ob cauſam, niſi propter coniugiũ.* Si hoc non eſt mendacium, proferant aduerſarii, vel vnum canonem, vbi prohibitum ſit, ne ſacerdotes excrucientur, ſi vxorem ducere tentauerint. Nos enim iam canones multos produximus, in quibus

indicitur continentia sacerdotibus; & sanè cõtra canones esse non potest, si pœna statuatur in canonum violatores.

At, inquit Philippus in Apologia, *Canones tantùm suspendunt ab officio, vos autem suspenditis ab arboribus.* Ergo fatetur inprimis Philippus, Lutherum præceptorem suum, & omnes alios noui Euangelii ministros, qui vxoribus carere noluerũt, ex canonum sentẽtia suspensos ab officio fuisse: & cùm nihilominus officio fungi voluerint, cõtumaces, & rebelles, contra leges omnium ecclesiarum exstitisse; propter quod crimen, iure sanè, ab arboribus suspendi potuissent.

Deinde, neque est verum, antiquos canones solùm ab officio suspẽdisse. Exstat enim canon 1. II. Concilii Toletani, vbi statuitur, vt qui post sacros ordines vxorem ducunt, aut ad eam redeunt, à cuius cõtubernio iam recesserant, vt sacrilegii rei ab ecclesia habeantur extranei. Et in Concilio Toletano VIII. can. 6. qui post sacros ordines vxoribus copulàntur; iubentur sub pœnitentiæ oneribus vsque ad extremum vitæ ad Monaste-

naſteria relegari. In Concilio verò Turonenſi II. ante 1000. annos celebrato, can. 16. habentur hæc verba de Monachis (qualis Lutherus, Bucerus, Martyr, Ochinus, & alii fuerunt ex Euangelicis) *Si qui in monaſterio cõuerſi ſunt; nullatenus habeant licentiam euagandi, nec, quod abſit, vllus eorum coniugem ducere. Nam ſi vxorem duxerit; excommunicetur: & de vxoris malè ſociatæ conſortio; etiam iudicis auxilio, ſeparetur. qui infelix Monachus, tali coniunctione fœdatus, ſi per cuiuscunque patrocinium ſe conatus fuerit defenſare; & is qui in hac pertinacitate perdurat, & illi qui eum ſuſceperint defenſandum, ab Eccleſia ſegregentur; donec reuertatur ad ſepta Monaſterij, & indictam ab Abbate, quàm diu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam, & poſt ſatisfactionem reuertatur ad gratiam.*

Scribit Gregorius Turonicus, libr. 4. hiſt. Francorum, cap. 4. Inſignem quendam comitem, qui dimiſſo, ex conſenſu mutuo, vxoris thoro, ſacris ordinibus initiatus fuerat, ac deinde à diabolo inſtigatus, ad eandem redire præſumpſerat, mox fuiſſe vna omnium Epiſcoporũ ſententia excõmunicatum. Et multa ſi-

milia, vel exempla, vel decreta, proferri possent, si necessitas postularet.

Accedit postremò, quòd nunquã ecclesia sacerdotes puniuit, propter coniugia (vt mentitur Philippus) sed propter sacrilegia. Sicut enim (vt Augustinus dicit, in lib. de bono viduitatis, cap. 9.) non damnantur viduæ, quæ nubunt post votum, quia coniugalem fidem posterius inierunt; sed quia cõtinentiæ primam fidem irritam fecerunt; sic etiam non punit ecclesia sacerdotes, quia coniugium inire volunt; sed quia coniugium post solemne votum contrahendo, non verum coniugium contrahunt, sed sacrilegium committunt.

Et si Augustinus in eodem lib. cap. 11. lapsus viduarum, quæ post simplex votum continentiæ nubunt, adulteriis peiores esse dicit; quid de lapsu sacerdotũ diceret, qui post solemne votum, vxorum nomine concubinas ducendo, coniugium simul & sacerdotium violant?

Quòd si contendant, vt faciunt, vota continentiæ non esse seruanda; iam non sacrilegi solùm, sed etiam hæretici sunt,

& meri-

& meritò ab arboribus ſuſpẽdi poſſunt, cùm Apoſtolo contradicant, dicenti 1. Thimot. 5. *Adoleſcentiores viduas deuita: cùm enim luxuriatæ fuerint, in Chriſto nubere volũt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt:* quem locum de voti continentiæ violatione eſſe intelligendum, docent duo antiqua concilia Carthaginenſe IV. can. 104. Et Toletanum IV. can. 55. Duo Antiqui Pontifices, Innocentius I. in epiſt. 2. cap. 23. Et Gelaſius I. in epiſto. 1. cap. 23. Omnes interpretes huius loci, Chryſoſtomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, Ambroſius, Sedulius, Primaſius, Beda, Haymo, & cæteri denique patres, Tertullianus de Monogamia, Baſilius de virginitate, Epiphanius hæreſ. 48. Hieron. lib. 1. in Iouinianum, Auguſtinus de bono viduitatis, cap. 8. & 9.

XVI. MENDACIVM.

PAG. 25. in eodem articulo: *Cyprianus,* inquiunt, *ſuadet vt mulieres nubant, quæ non ſeruant promiſſam caſtitatem. Verba eius hæc ſunt, lib. 1. epiſt. 11. Si autem perſeuera-*

re nolunt, aut non poßunt; melius est vt nubant, quàm vt in ignem deliciis suis cadant. Mendacium hoc esse, & Cyprianum nõ de iis loqui, quæ continentiam vouerunt; sed de iis, quæ adhuc deliberant, quid sint facturæ, & interim extra matrimonium impudicè viuũt, multis modis idem Cyprianus docet.

Primo, quia non agit, si perseuerare nolunt, aut non possunt, quæ promiserunt Christo continentiam; sed simpliciter, si perseuerare nolunt, aut non possunt, melius est vt nubant, quàm vt in ignem deliciis suis cadant: id est, si perseuerare nolunt; meliùs est, vt non voueant, quàm vt voueant, & votum non impleant.

Secundo, quia in sequentibus verbis idem Cyprianus coniugia detestatur earum, quæ se Christo dicauerant: Christus, inquit, Dominus, & iudex noster, cùm virginem suam sibi dicatam iacere cum altero cernit; quàm indignatur, & irascitur, & quas pœnas incœstis eiusmodi coniunctionibus comminatur?

Tertio, quia cùm Cyprianus sub disiuncti-

functione loquatur, & dicat: Si perseuerare nolunt, aut non possunt: si de iis loqueretur, qui continentiam promiserũt; videretur velle dicere, licitũ esse iis, pro arbitrio vota violare, si tantùm nolunt perseuerare, etiamsi possint: quod certè nemo sanus admittet.

Accedit, quod nõ est vllo modo credibile, aliud sensisse Cyprianum de isto loco Apostoli: *Melius est nubere quàm vri*: quàm quod postea sensit Augustinus, qui tractans eundem locum libr. 1. de adulterinis coniugiis, capi. 15. *Illis*, inquit, *quæ se non continent, expedit nubere, & quod licet expedit.* Multò verò minus credibile est, aliud Cyprianum Carthag. Episc. de voto continentiæ docuisse, quàm ante eum Tertullianus docuerit, & post eum omnes Patres, ac præcipuè CCXIV. Episcopi Aphricani, qui in IV. Carthag. concilio conuenerunt, quorum testimonia paulò antè citauimus.

XVII. MENDACIVM.

PAg. 25. in articulo de Missa: *Falso*, inquiunt,

quiunt, *accusantur ecclesiæ nostræ, quòd Missam aboleant; retinetur enim Missa apud nos, & summa reuerentia celebratur.* Concordēt, si possunt, huius cōcordiæ auctores hæc sua verba, cum illis aliis verbis suis, quæ habentur pag. 279. inter articulos Smalcaldicos: *Curetur, vt publicè hominibus ostēdatur, Mißam vt rem commentitiam, seu humanum figmentum, poße sine peccato omitti.* Et pagina 280. *Abroganda meritò Mißa est.* Et pag. 281. *Certum Draconis cauda ista* (Missam intelligo) *peperit multiplices abominationes, & idololatrias.* Si igitur Missa res est vobis commentitia, & hominum figmētum, & cauda draconis, & meritò abroganda; cur eam non abrogatis? aut si eam iam dudum abrogâstis, nec vllus ei apud vos locus conceditur; cur tā splendidè mentimini?

Dicent fortasse, Pontificiam Missam, id est, oblationē corporis Dominici pro viuis & mortuis, à se abrogatam: Lutheranā autem, id est Eucharistiæ distributionem, retineri, & summa reuerētia celebrari. At non accusantur ecclesiæ vestrę, quòd eucharistiæ distributionem aboleant;

boleant; sed quòd sacrificium è medio tollant, quod omnibus seculis in ecclesia fuit. Itaque, si per missam intelligitis cœnam Dominicã; mendaciũ est quòd accusemini: Si verò sacrificium; mendacium est quòd falsò accusemini.

XVIII. MENDACIVM.

PAg. 27. in eodem articulo: *Accessit,* inquiunt, *opinio, quòd Christus satisfecerit sua passione pro peccato originis: & instituerit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis mortalibus & venialibus. Hinc manauit, quòd Missa sit opus tollens peccata viuorũ & mortuorum ex opere operato.* Multa sunt in his paucis verbis, vel absurda, vel mendacia, vel pugnantia cum superioribus partibus huius libri. Primum enim, quis ante hoc tempus audiuit, peccata mortalia vocari delicta quotidiana? Sanè D. Augustinus in Enchyrid. cap. 71. distinguit peccata quotidiana, à sceleribus, & illa læuia, breuia, & minima vocat.

Deinde impudenti mendacio tribuitur catholicis doctorib⁹ illa diuisio, quòd

Christus passione sua satisfecerit solùm pro peccato originis: pro actualibus autem instituerit Missam. Nemo enim catholicorum vnquam sic docuit; sed credimus, & profitemur, Christum in cruce pro omnibus omninò peccatis satisfecisse, tam originalibus, quàm actualibus: quia tamen meritum passionis eius non prodest, nisi certa aliqua ratione applicetur, (si enim nulla requiritur applicatio, cur non omnes homines saluantur, cùm sanguis CHristi fuerit propitiatio pro peccatis totius mundi, 1. Ioan. 2. Neque verò sola fide applicari potest, alioqui mentiretur, qui dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei.* Ioan. 3.) propterea docet ecclesia catholica, ad peccata expianda, siue ad meritum passionis Christi hominibus applicandũ, instituta esse varia Sacramenta, & ipsum etiam corporis Domini sacrificium, quæ omnia ex opere operato vtilia sint, & ad peccatorum purgationem conducant, licet non æqualiter nec eodem modo.

Quod verò hîc negat Philippus Missã valere

valere ex opere operato, & apertiùs Lutherus in articulis Smalcaldicis, qui huic ipsi operi inserti sunt, repugnat articulo Confessionis 8. & hæresim Donatistorũ renouat Nã cùm in hoc articulo de Missa, Missam à se retineri, & summa reuerentia celebrari dicunt; certè Missam vtilem esse credunt. Non autem volunt vtilem esse ex opere operato: Ergo ex opere operantis vim illius pendere existimant. At hæc hæresis est Donatistarũ, quam nominatim articulo 8. damnauit Augustana Cõfessio, vbi etiam asseruit: *Verbum, & Sacramenta, vtilia & efficacia esse ex institutione Dei; siue per bonos, siue per malos ministros exhibeantur.* Et hoc ipsum est, quod Theologi nostri per opus operatũ intelligunt, & ab opere operantis distinguunt.

Sed video vnde Philippus occasionẽ arripuerit mentiendi, & calumniandi: quia videlicet S. Thomas in opusculo, de Sacramento altaris, capi. 1. docet: corpus Domini semel oblatũ in cruce pro debito originali, iugiter offerri in altari pro debitis quotidianis. At S. Thomas non

non dicit, in cruce pro ſolo debito originali oblatum CHriſti corpus, imò etiam pro actualibus oblatum docet, 3. p. q. 1. art. 4. & q. 49. arti. 1. ad 4. Id ergo in eo opuſculo ſibi voluit S. Thomas, quia peccatum originale ſemel dimiſsũ nunquam repetitur, ideò ad illud expiandum non eſſe neceſſaria quotidiana ſacrificia; ſed ſufficere ſacrificium crucis ſemel peractum, & ſemel per baptiſmum applicatum: At pro peccatis actualibus, quæ ſæpius committuntur, inſtituta eſſe, præter baptiſmum, quotidiana remedia, in quibus ſacrificiũ altaris meritò numeratur. Non quòd ſtatim peccatores iuſtificet, vt aduerſarij nos dicere mentiuntur) ſed quòd iuuet ad placandum Deum, & ab eo impetrandum, vt ſuper peccatores clementer reſpiciat, eiſque deſiderium conuerſionis inſpiret, atque ad iuſtificationem quærendam, & obtinendam diſponat.

XIX. MENDACIVM.

PAG. 28. in eodẽ articulo: *Veteres*, inquiunt, *ante Gregoriũ, non faciunt mentionẽ*

priuatæ

priuatæ Missæ. Quod idē repetit in Apologia pag. 225. Si per Missam priuatā intelligatur Missa, quæ priuato nomine fiat, siue ab vno tantùm fiat, & vni soli prosit: Mendaciū est, quod post Gregoriū, eiusmodi Missæ in Ecclesia esse cœperint. Nulla est enim, nec vnquam fuit in ecclesia Missa priuata; sed omnis Missa publica est, cùm omnis Missa fiat à sacerdote, qui publicus minister est, & pro cō muni & publica vtilitate totius ecclesiæ.

Si verò per Missam priuatam intelligant eam, quæ non fit in loco publico, vel ad quam non conuenit populi multitudo, vel in qua non distribuitur populo Sacramentum; falsum est apud veteres nō extare memoriam eiusmodi Missarū, ante tempora Gregorii. Certè Augustinus Gregorium, ducentis ferè annis antecesit, & tamen lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8. scribit hæc verba: *Vir tribunitius Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundum Cupedi appellatum, vbi cùm afflictione animalium & seruorum suorum, domum suam spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperisset; rogauit nostros, me absente,*

ſente, Presbyteros, vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi ſacrificium corporis Chriſti, orans quantum potuit, vt ceſſaret illa vexatio, Deoque protinus miſerante ceſſauit. Habes hîc Miſsã in loco priuato, ab vno celebratam, ſine diſtributione euchariſtiæ populo factã, & tamen vtilem, & Deo gratam, vt miraculum ſubſequens declarauit.

XX. MENDACIVM.

PAG. 29. in articulo de confeſsione: *Antea,* inquiunt, *immodicè extollebantur ſatisfactiones: fidei verò & meriti Chriſti, ac iuſtitiæ fidei, nulla fiebat mentio.* Hoc mendacium refellunt omnes libri catholicorum, in quibus & fides paſsim prædicatur: & virtus Sacramentorum, & ipſarũ etiam ſatisfactionum, ad meritum Chriſti refertur. Nunc vnus locus S. Thomæ ſufficiet, 3. p. q. 62. artic. 5. *Chriſtus,* inquit S. Thomas, *liberauit nos à peccatis noſtris, præcipuè per ſuam paſsionem, non ſolùm efficienter, & meritoriè, ſed etiam ſatisfactoriè. Similiter etiam per ſuam paſsionem initiauit ritum*

Chri-

Christianæ religionis, offerens seipsum oblationẽ, & hostiam Deo, vt dicitur ad Ephes. 5. Vnde manifestum est, quòd Sacramenta Ecclesiæ specialiter habent virtutem ex passione Christi, &c. Et infrà: *Per fidem Christus habitat in nobis, vt dicitur ad Ephes. 3. & ideò virtus Christi copulatur nobis per fidem, &c.* Mentitur ergo qui dicit, ante hæc tempora nullam factam esse in ecclesia fidei & meriti CHRISTI mentionem.

XXI. MENDACIVM.

PAg. 34. in articulo de votis monasticis: *Augustini,* inquiunt, *tempore, monasteria erant libera collegia: postea corrupta disciplina, vbique addita sunt vota, vt tanquam excogitato carcere, disciplina restitueretur.*

Mendacium est hoc sanè dignissimũ, cui non solùm octo millia Lutheranorũ subscriberent; sed etiam tot illustres ciuitates, totq; illustrissimi Principes, suffragium suum adiungerent. Quid enim? An non vixit Augustinus tempore Augustini? Is igitur scribens in Psalmum 75. ita loquutus est: *Nemo positus in Monasterio frater dicat, recedo de Monasterio,*

neque enim ſoli qui ſunt in Monaſterio, peruentu ri ſunt ad regnum cælorũ: & illi qui ibi non ſunt, ad Deum non pertinent. Reſpondetur ei: ſed illi non vouerunt, tu vouiſti. Et in Pſal. 99. de Monachis apoſtatis loquens: *Dum non perſeuerauerit,* inquit, *implere quod vouit, fit deſertor tam ſancti propoſiti, & reus voti nõ redditi.*

Sed fortè non ſufficit vnus: Nam in ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum. S. Ioan. Chriſoſt. qui ætate Auguſtini ita vixit, vt etiam ante Auguſtinum mortuus ſit, in epiſt. 6. quę eſt ad Theodorum, qui deſerto monaſterio vxorem ducere voluerat (vt hoc tempore paſsim faciunt, qui ab eccleſia ad Lutheranos deficiunt:) *Honorabiles,* inquit, *nuptiæ; ſed te iam ſeruare non conuenit priuilegia nuptiarum: quamuis frequenter hoc ipſum nuptias voces; ego tamen adulterio illud peius exiſtimo, &c.* At cur, obſecro, nuptię Monachorum, adulterijs ſunt peiores, ſi nullis votis tenentur?

S. Hieronymus, & ipſe Auguſtino ſenior, in epiſt. ad Sabinum: *Moris eſt,* inquit, *in Ægypti & Syriæ Monaſteriis, vt tam virgo, quàm vidua, quæ ſe Deo vouerint, & ſe-*

culo renuntiantes, omnes delicias ſeculi concul-câſrint, crinem Monaſteriorum matribus offe-rant deſecandum.

S. Epiphanius ſcribens contra hæreſim L X I. *Tradiderunt*, inquit, *ſancti Apoſtoli, peccatum eſſe, poſt decretam virginitatem, ad nuptias conuerti.*

S. Baſilius, qui nominatis aliquantò Patribus vetuſtior fuit, in proœmio Monaſticarum conſtitutionum: *Itaq́; inquit, qui à mundi vinculis liber eſſe cupit; nuptias veluti pedicas quaſdam fugit: his autem relictis, vitam ſuam Deo conſecrat, & caſtitatem profitetur; vt neque facultas ipſi ſit conuerſionis ad nuptias.* Et infrà, cap. 22. Conſtitut: meminit voti obedientiæ, & cap. vlti. voti paupertatis. Idem in lib. de virginitate, parum à medio: *Cùm*, inquit, *Domino virginitatem profeſſæ ſint, carnali poſtmodum voluptate malè blanda delinitæ ac deuictæ, ſtupri ſcelus honeſto coniugij nomine obtergere cupiũt.*

Hæc dicta putentur Catharinæ coniugi Lutheri: ipſi autem Luthero conuenit, quod paulò antè habet: *Horrẽdo*, inquit Baſilius, *ſacrilegio Chriſti ſponſæ adulter efficitur.*

Denique idem Basilius in epistola vltima, quæ est ad virginẽ lapsam: *Et quia* inquit, *impius in profundum collapsus, mala de cætero contemnit: etiam ipsa abnegas ad verum sponsum pacta, neque esse virgo, neque vnquam promisisse clamans Reuoca in memoriam honestam professionem, quam professa es coram Deo, & Angelis, & hominibus, &c.*

XXII. MENDACIVM.

IBidem sic aiunt: *Docebant, vota paria esse Baptismo: docebant, se hoc vitæ genere mereri remissionem peccatorum, & iustificationem coram Deo.* Et infrà: *Ita persuadebant vitam monasticã esse meliorem Baptismo.* Et addit Philippus in Apologia, pag. 250. *Docebant, applicata aliis, alios saluare.* At quis catholicorum vnquam ita docuit? Dicimus, quidem opera religionis, id est, castè viuere, nihil proprij possidere, obedire maioribus, opera esse bona, & meritoria vitæ æternę, si à iustis fiant, & cõducere, ad satisfaciendum pro peccatis, sicut cætera omnia opera bona; at mereri iustificationem illã, qua ex impijs effi-cimur

50

cimur iusti, nullus catholicorum docet. Scimus enim non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed propter magnam Dei misericordiã iustos fieri, quotquot verè iustificantur.

Addimus verò, posse Monachos facere alios homines operum suorum bonorum participes, vt possunt omnes alij fideles, cùm sit communicatio inter mẽbra eiusdem corporis. At, quòd possit Monachus suis operibus alios saluos facere, merendo eis gratiam & gloriam, mera calumnia est, nemo nostrum dicit.

Denique non negamus, inter baptismum & monachatum esse quandam similitudinem; quod sicut in baptismo remittitur omnis pœna peccatis debita; ita quoque in susceptione vitæ monasticæ fieri credibile est. At non continuò anteponimus, vel æquamus Monachatum baptismo. Baptismus enim, & culpam, & pœnam remittit, & hominem de impio facit pium, & de filio diaboli, filium Dei: Professio verò monastica, solam pœnam remittit, quæ post remissam culpam aliquando remanet. Neque hæc est

ſolius S. Thomæ doctrina (vt Philippus exiſtimat)ſed etiam veterum SS. Patrũ.

Scribit S. Athanaſius, in vita B. Antonij, Angelicam vocem aliquando auditam, quæ teſtaretur, D. Antonio omnia peccata dimiſſa, cùm per vitam monaſticã ſeculo renuntiauit. Sanctus quoque Hieronymus in epiſto. 25. de obitu Bleſillæ: *Cùm*, inquit, *propitio Chriſto ante quatuor fermè menſes, ſecundo quodam modo ſe propoſiti baptiſmo lauerit, & ita deinceps vixerit, vt calcato mundo ſemper Monaſterium cogitauerit, &c.*

Sanctus BErnardus libro de præcepto & diſpenſatione, non procul à fine: *Audire*, inquit, *& hoc vultis à me, vnde præter cætera pœnitẽtiæ inſtituta, monaſterialis diſciplina meruerit hanc prærogatiuam, vt ſecundùm baptiſma nuncupetur? Arbitror, ob perfectam mundi renuntiationem, ac ſingularem excellentiam vitæ ſpiritualis, qua præeminẽs vniuerſis vitæ humanæ generibus huiuſcemodi conuerſatio, Profeſſores & amatores ſuos Angelis ſimiles, diſsimiles hominibus facit, imò diuinã in homine reformat imaginem, configurans nos Chriſto inſtar Baptiſmi: & quaſi denique ſecundò ba-*

dò baptizamur; dum per id, quòd mortificamus membra nostra, quæ sunt super terram, Christũ induimus, complantati denuò similitudini mortis eius. Hæc S. Bernardus: cuius testimoniũ Philippus reiicere non deberet, cùm in Apologia eum, tum inter sanctos viros numerat, tum eius testimonia tanquã grauissima, pro se adducat. Illud tamen non est prætereundum, nec S. Bernardum, nec S. Thomam, nec vllum catholicorũ vitam monasticam baptismo anteposuisse, quod tamen Philippus catholicis attribuit.

XXIII. MENDACIVM.

PAg. 34. *Quid fiebat,* inquiunt, *in Monasteriis? olim erant scholæ sacrarum literarum, & aliarum disciplinarum.* At non ita describunt nobis Monasteriorum exercitationes: Hieronymus in epistola ad Eustochium, de seruanda virginitate: & in altera ad Rusticum de institutione Monachi: Augustinus in libro de moribus ecclesiæ Catholicæ: Ioan. Cassianus in lib. de institutis cœnobiorum: Benedictus

in Regula: & ante hos omnes Basilius, in monasticis constitutionibus. Hi, siquidem meminerunt obedientiæ, continẽtiæ, paupertatis, ieiuniorum, vigiliarũ, silentii, psalmodiæ, solitudinis, ciliciorũ, & similium rerum; at humanarum disciplinarum, Physicæ, Dialecticæ, Oratoriæ, ac Poëticæ artis, ne verbo quidem meminerunt. Viderit ergo Philippus, vbi scholastica & politica Monasteria somniârit.

XXIV. MENDACIVM.

PAg. 45. in articulo de potestate ecclesiastica: *Facilè*, inquiunt, *possent Episcopi legitimam obedientiam retinere, si nõ vrgerent seruare traditiones, quæ bona conscientia seruari non possunt. Nunc imperant cælibatũm: nullos recipiunt nisi iurent se puram Euangelii doctrinam nolle docere.* Ostendant si possunt, quis vnquam Episcopus exegerit iuramentum de non docenda pura Euangelij doctrina? Nisi fortè nomine puræ doctrinæ, hæreses intelligi velint. Praxis enim Ecclesiæ habet, vt exigatur à pa-

à paſtoribus iuramentum, de non docẽdis hæreſibus, & de Scriptura non explicanda niſi iuxta conſenſum ſanctorum Patrum, & hoc, vt erroribus, & impuritati doctrinæ aditus præcludat. Neque verum eſt, cælibatum imperari, ſed tantùm exigi vt conditionem ad ſacerdotium neceſſariam. Quemadmodum enim liberum eſt vnicuique ſacros ordines non ſuſcipere; ita quoque liberum eſt cælibatum non ſeruare.

XXV. MENDACIVM.

PAgina 51. in præfatione: *Et nũc ſcripſi, quam moderatiſsimè potui. Ac ſi quid videtur dictum aſperius, hoc mihi præfandum eſt, me cum Theologis, ac Monachis, qui ſcripſerunt confutationẽ, litigare, non cum Cæſare, aut Principibus, quos, vt debeo, veneror, &c.* Si vera ſunt hæc verba, contra Theologos, & Monachos, alioſq; Catholicos, qui cõfutationem non ſcripſerunt, nihil ſcripſit in Apologia hac Philippus, quod contumeliam ſonare poſsit: contra ipſos etiam, qui confutationẽ ſcripſerunt, etſi aliquid

asperius dictum sit, seruata tamen est moderatio, quæ tantum Theologũ decebat.

At in ista ipsa pag. 51. in verbis, quæ immediatè præcedunt hanc protestationem moderationis, asperrimè flagellantur Theologi Catholici: *Sed aduersarij*, inquit, *sic agunt causam, vt ostendant se neque veritatem, neque concordiam quærere, sed vt sanguinem nostrum exsorbeant.* Et infrà, eadem pag: *Sophistæ nominantur omnes Theologi.* Et infrà, pag. 103. moderatissimè loquitur Philippus, cùm ait: *Turpe est autem aduersariis, tantoperè prædicare dilectionem, cùm nusquam præstant eam. Quid nunc agunt? dissipant ecclesias: scribunt leges sanguine, & has proponunt Cæsari, clementissimo principi promulgandas: trucidant sacerdotes, & alios bonos viros, si quis leuiter significârit, se aliquem manifestũ abusum non omninò probare.* Et pag. 164. Insignis moderatio cernitur in istis verbis Philippi: *Deus perdat illos impios Sophistas, qui tam scelerate detorquẽt verbũ Dei, ad sua somnia vanissima.* Et paulò pòst: *Quis docuit hos asinos Dialecticam?* Et pag. 200. *Nec vident isti asini apud Hieronymum contra*

Vigilantium,

Vigilantium, &c. Et pag. 208. *Manifestos abusus noua & inusitata crudelitate defendunt. Nullos patiuntur in ecclesia idoneos doctores.* Et pag. 212. *Nunc hoc expendat prudens lector, quid frontis habeant isti nihili homines.* Et infrà, de grauissimis Theologis agit: *Quæ si verò ecclesiam valdè ornet ista publica infamia, flagitiosarum ac prodigiosarum libidinũ, quæ flagrant apud illos sanctos Patres, qui curios simulant, & Bacchanalia viuunt: ac pleraq; ne verecundè quidem nominari queunt, quæ isti summa licentia faciunt.* Et pag. 220. *Illi Sardanapali consultò abutuntur prætextu religionis.* Et pagina 222. *Videtis*, inquit, *extremam impudentiam istorum nebulonum, &c.* Sanè prædicanda moderatio est: senes grauissimos, doctissimosque Theologos, nũc asinos, nunc nebulones, nunc Sardanapalos, nunc homines nihili apellari, & sic apellari ab eo, qui vix Grammaticã bene teneat.

XXVI. MENDACIVM.

PAG. 59. in Apologia art. 2. *Ad eundem modum* (inquit Philippus) *loqui-*

tur & Augustinus qui ait: Peccatum in baptismo remittitur, non vt non sit, sed vt non imputetur. Hîc palam fatetur esse, hoc est, manere peccatum, tametsi non imputetur. Et hæc sententia, adeò placuit posterioribus; vt recitata sit & in decretis.

Mirum profectò est, tantopere placere quibusdam mendacia, vt ab eis auelli nulla ratione poſsint. Scripserat hoc idem Lutherus in aſſertione arti. 2. & ostensum illi fuit ab Episcopo Roffensi, nusquam dicere Augustinum, peccatũ manere, & non imputari; sed concupiscentiã manere, & non imputari in peccatum, sicut verè non est peccatũ. Hæc enim verba sunt Augustini: quæ corruptè citantur à Lutheranis, libro 1. de nuptiis & concupiscentia, cap. 25. *Si quæritur, quomodo ista cõcupiscentia maneat in regenerato, in quo vniuersorum facta est remiſsio peccatorum? Respondetur, dimitti concupiscentiam carnis in baptismo; nõ vt non sit, sed in peccatum non imputetur.* Libro quoq; 6. in Iulianum, capite 8. Non dicit Augustinus, peccatũ actu manere, reatu transire. Nec enim tam stupidus erat Augustinus, vt non

non intelligeret, iſta non cohærere, peccatum actu manere, & non manere reatu: cùm ipſe idem Auguſtinus peccatũ per reatum definire ſoleat: vt ibidem libro 1. de nuptiis & concupiſcentia cap. 25. cùm dicit, *hoc eſt non habere peccatum, reum non eſſe peccati.* Qui etiam paſsim aſſerit, concupiſcentiam remanentem malũ quoddam & infirmitatem eſſe, non autem peccatũ Tractatu 41. in Ioannem: *Nunquid,* inquit, *quia deleta eſt tota iniquitas, nulla remanſit infirmitas?* Et libro 6. contra Iulianum, cap. 5. Omni peccato carent iuſtificati, ſed non omni malo. Quid, quod ipſe etiam Philippus in colloquio Wormatienſi (vt Ioan. Cochlæus teſtatur in diſcuſsione Confeſsionis Auguſtanæ, artic. 2.) ingenuè faſſus eſt, malè hunc locum ex Auguſtino eſſe citatum, cùm id ei Ioan. Eckius obieciſſet? Quid, quòd multi noſtrorũ ſæpius iam de hoc errore Lutheranos admonuerunt?

Cùm igitur mendacium toties patefactum & refutatum, in libro Concordię, cui octo millia hominum ſubſcripſerunt, adhuc inueniatur; vnum è duobus neceſſa-

ceſſarium eſt: aut hoc mendacium à ſedecim millibus oculorum deprehendi non potuiſſe: aut voluiſſe aduerſarios, etiam cum mendaciis Concordiam facere. Adde, quod in decreto etiam Gratiani, diſt. 4. de conſecratione, can. Per baptiſmum, non habetur peccatum manere (vt Philippus mentitur) ſed concupiſcentiam.

XXVII. MENDACIVM.

PAg. 62. in Apologia pro artic. 4. ſic ait Philippus: *Damnant auctores confutationis Confeſſionis Auguſtanæ, quod affirmamus, homines fide conſequi remiſſionem peccatorum, & fide in Chriſtum iuſtificari.* At mendacium eſt. Non enim auctores Confeſſionis damnant, quòd fide dicamur iuſtificari, ſed quòd fide ſola. Illa enim cõfutatio, de qua Philippus loquit̃, exſtat in harmonia Confeſsionis Auguſtanæ, edita ab Andrea Fabricio Leodio, & in ea ſic legimus, art. 5. Quòd fidei mentionem hîc faciunt, eatenus approbatur, quatenus de fide non ſola, vt aliqui male do-

lè docent; ſed quæ per dilectionem operatur, vt Apoſtolus rectè docet, ad Gal. 5. intelligatur. hæc ibi.

XXVIII. MENDACIVM.

IBidem. *Antonius, Bernardus, Dominicus, Franciſcus, & alij ſancti Patres, elegerunt certum vitæ genus, &c.* Vel ex animo Philippus loquitur, cùm ſanctos vocat, Antonium, Bernardum, Dominicum, Franciſcum; vel aliud ſentit, aliud dicit. Si loquitur ex animo; deſtruit totam Confeſſionem Auguſtanã, & vniuerſum prorſus Lutheraniſmum.

Conſtat enim hos quatuor Patres Monachos fuiſſe, & Patres Monachorũ, & omnes certũ veſtimenti genus excogitâſſe: cucullos geſtaſſe: à certis cibis abſtinuiſſe: vota cõtinentię perpetuę, & paupertatis, ac obediẽtię, coluiſſe, atque aliis cõmendâſſe. Item Antoniũ certum eſt in ſolitudinẽ ſe contuliſſe, & omnia ciuilia officia deſeruiſſe: Bernardum & Dominicum Miſſam aſsiduè dixiſſe: Papæ Romano adhæſiſſe, atque adeò Papiſtas ſupra

pra modum fuisse: Franciscum denique nemo ignorat, in suo testamento fidem Romanæ ecclesiæ commendâsse, ac imperâsse; vt si quis ex suis à fide Romanę ecclesiæ aberraret; is diligentissimè custoditus, in manus iudicum traderetur. Si verò aliud loquitur, aliud sentit, illius imitator, & filius est, qui mendax fuit ab initio, imò & qui pater mendacij, ab ipsa veritate nominatur.

XXIX. MENDACIVM.

PAg. 105. in Apologia: *Aduersarij*, inquit Philippus, *docent homines iustificari, dilectione & operibus; de fide, qua apprehẽdimus propitiatorẽ Christum, nihil dicunt: imò hanc fidem improbant: neque improbant tantùm sententiis, aut scriptis; sed etiam ferro & suppliciis conantur in Ecclesia delere.* Iam sæpè diximus, veram fidem in Christũ nos maximè requirere in negotio iustificationis, & propterea mentiri Philippũ, cùm ait, nos de fide aut nihil dicere, aut fidẽ oppugnare. Specialẽ tamen illam fidem Lutheranorum, superbam, atque arrogantem

gantem, quæ sola vult iustificare, nec patitur comites, quos illi Deus assignauit, meritò reijcimus, & deletam funditus, atque exterminatam optamus: quãdoquidem & ipsa delet atque exterminat orationem, sacramenta, opera bona, & quidquid Deus ad salutem hominum instituit. Nam si quis non orat ex fide; malè orat, & Deum irritat potiùs, quàm placat, vt aduersarii etiam fatentur. Debet igitur fides orationem præcedere: at vbi est fides; ibi continuò est iustificatio; & certus est Lutheranus ex fide, sibi remissa esse peccata; neque potest ea de re sine grauissimo scelere dubitare: Ergo non potest orare ac dicere: *Dimitte nobis debita nostra*, vel cum publicano: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Sed cum Pharisæo dicendum illi est: *Domine, gratias tibi ago, quia non sum sicut cæteri homines.* Quomodo enim petere audebit, quod certò scit ex fide, se iam esse consecutum?

Pari ratione sine fide Sacramenta nõ prosunt, sed obsunt: at fides vbi adest, mox iustificat: quorsum igitur baptismus

ſmus poſt fidem adhibetur: Niniuitæ quoq; perdiderunt ieiunium illud ſuum tam laborioſum. Nam ſi abſque fide ieiunârunt, nihil eis profuit, ſi fide præcedente, iam Deus ante ieiuniũ placatus erat. Multa hîc dici poſſent, ſed cauſa iſta vſq; ad faſtidiũ iam à multis tractata eſt.

XXX. MENDACIVM.

PAG. 112. in Apologia: *Planè*, (inquit Philippus,) *ſurdi ſunt aduerſarii, toties iam dictum eſt, legem ſine Chriſto non prodeſſe, propter quem placent bona opera. Sed illi vbiq;, excluſo Chriſto, docent mereri iuſtificationem, opera legis.* Mentiris, Philippe, & tam impudenter, vt mirum ſit, ſi quem inueneris, qui tibi credat. Profer ſaltem vnum ex Theologis noſtris, qui doceat, opera ſine Chriſto mereri iuſtificationẽ. Certè ipſa cõfutatio Catholica, aduerſus quàm potiſsimùm Apologiam ſcribis, ita loquitur articulo 4. Attamen omnes Catholici fatentur, opera noſtra ex ſe nullius eſſe meriti. Vide ſuprà, Mendacio vigeſimo.

XXXI.

XXXI. MENDACIVM.

PAG. 124. in Apologia, articulo 6. ſic ait Philippus. *Nec offendat quenquam, quòd ſibi Eccleſiæ nomen vendicant. Nam Eccleſia Chriſti apud hos eſt, qui Euangelium Chriſti rectè docent: non apud illos, qui prauas opiniones contra Euangelium defendunt.* Et paſsim in hac Apologia negat Philippus, apud nos eſſe Eccleſiam. At hoc falſum eſſe, ex eadẽ Apologia conuinci poteſt. Nã pagina ſequenti, id eſt, 125. dicit Philippus *Antichriſtũ ſedere in templo Dei*, id eſt, vt ipſe exponit, *in Eccleſia dominari & gerere officia.* Et pagina 130. dicit, *Papam eſſe Antichriſtum.* Si ergo Papa tanquam Antichriſtus in eccleſia dominatur, & gerit officia, & tamen nõ dominatur, nec gerit officia inter Lutheranos, ſed inter Papiſtas: Ergo non Lutherani, ſed papiſtæ ſunt eccleſia. Et præterea pag. 222. Philippus agnoſcit aliquam offenſionem, *eò quòd ſchiſma fecerit, & ſe cum ſuis diuulſerit ab illis, qui exiſtimantur ordinarij Epiſcopi*: & addit, *ſe cõcordiam ſummo ſtudio concupiuiſſe*: quod & alibi ſæpe repetit. At ſi apud

nos non est ecclesia, sed regnum Antichristi, & ipsi Episcopi membra sunt Antichristi; certè non est crimen, à nobis & Episcopis nostris dissidere; sed è contrario potiùs crimen grauissimum est, cum Antichristo velle concordare. Concordet igitur secum liber Concordiæ: & aut apud nos ecclesiam esse fateatur: aut nõ dicat Antichristum in ecclesia magistratum gerere: neque nobiscum Concordiam desideret.

XXXII. MENDACIVM.

PAg. 129. in Apologia: *Manifestus,* (inquit Philippus) *error est, quòd docent aduersarij, mereri homines remißionem peccatorum dilectione erga Deum, ante gratiam.* At profectò ne somniauit quidem vnquam vllus Catholicorum, quod hîc nobis obiicitur, & in confutatione CATholica passim repetitur, opera sine gratia nihil valere.

XXXIII. MENDACIVM.

IBidem: *Quid opus erit fide, si Sacramenta ex opere*

ex opere operato, sine bono motu vtentis iustificant? At nullus Catholicorum dixit vel scripsit vnquam, in adultis non requiri cum Sacramētis motum internum fidei, displicentiæ, vel contritionis, &c. Et nos suprà, Mendacio xx. adduximus sanctum THOmam, asserentem, applicari CHRISTI meritum hominibus per fidem, in Sacramentis.

XXXIV. MENDACIVM.

PAg. 129. in Apologia, sic ait Philippus: *Sed fortasse aduersarij sic postulant, definiri Ecclesiam, quòd sit Monarchia externa, suprema totius orbis terrarum, in qua oporteat Romanum Pontificem habere potestatem ἀνυπεύθυνον, de qua nemini liceat disputare, aut iudicare, condendi articulos fidei, abolēdi scripturas, quas velit, instituendi cultus & sacrificia, &c.* Et infrà: *Atque hæc definitio non Ecclesiæ Christi, sed regni Pontificij, habet auctores non solùm Canonistas, sed etiam Danielem, cap. 11.* Profer igitur vnum Canonistam, qui dicat Pontificem Romanum posse scripturas abolere, instituere sacrificia, & si-

milia facere: & cùm non potueris, ſcito, te & eſſe & haberi mendacem. At nos facilè poſſumus oſtendere, Lutherũ veſtrum id ſibi auctoritatis arrogâſſe, vt aboleret plurimos ſacroſanctæ ſcripturæ libros, vt Machabæorum volumina, Epiſtolam Iacobi, Epiſtolam ad Hebræos, & alia quædam. Item, vt conderet nouũ articulum, quo videlicet quiſque ex fide credere teneatur ſe eſſe iuſtum, licet in omni bono opere peccet.

Quod verò ex Daniele adducitur, ad demonſtrãdum Romanum Pontificem eſſe Antichriſtum; nõ in Pontificem, ſed in Lutherum aptiſsimè quadrat. In eo enim loco Daniel Antichriſto tribuit, non inſtituere ſacrificia, quod vos Papæ tribuitis; ſed tollere iuge ſacrificium, quod Lutherus totis viribus facere conatus eſt. Addit ibidem Daniel, Antichriſtum contra omnes Deos pugnaturũ: At Põtifex Romanus, vt vos quidem putatis, Deos innumerabiles colit, omnes videlicet Sanctos, & Sanctas, qui cum Chriſto regnant, cùm è contrario Lutherus aduerſus omnes Sanctos bellum gerat.

XXXV. MENDACIVM.

PAG. 130. in Apologia, articulo de ecclesia, sic de ROmanis POntificibus loquitur Philippus: *Quotus quisque curat Euangelium, aut iudicat dignum lectione? Multi etiam palàm irrident religiones omnes.* At cur tam insignis criminis nullum testem citas, nisi quia non crimen Pontificum, sed tuũ mendacium, tua blasphemia est? Certè Innocentius III. ex illis est, quos non probatis: & tamen exstant sermones eius, exstant epistolæ, exstant alia opera plena sacris testimoniis. Quod idem de multis aliis dici posset, vt omittam, quod semper Pontifices sacra fecerunt, vbi leguntur Euangelia non latinè solùm, sed etiam Græcè.

XXXVI. MENDACIVM.

PAG. 136. in Apologia, art. 10. sic mẽtitur Philippus: *Decimus articulus approbatus est, in quo confitemur nos sentire, quòd in Cœna Domini verè & substantialiter adsint corpus & sanguis CHristi, & verè exhibentur*

cum illis rebus, quæ videntur, pane & vino, his qui sacramentum accipiunt. At bone Philippe in artic. 10. Confeßionis, quem nostri receperunt, nulla facta est mentio, panis & vini manentis cũ corpore & sanguine Christi: Hic enim est articulus decimus. *De Cœna Domini docent, quòd corpus & sanguis Christi, verè adsint, & distribuãtur vescentibus in Cœna Domini.* In Germanico autem exemplari additum erat, *sub specie panis & vini.* Tantum verò abest, vt Catholici tunc receperint talem articulum, de pane manente cum corpore Domini; vt expreßè monuerint, recipiendũ esse decretum Generalis Concilij de transubstantiatione panis in Corpus, & vini in Sanguinem Domini.

XXXVII. MENDACIVM.

PAg. 140. in Apologia, artic. 11. *Nunc de hac fide consequente remißionem peccatorum, nulla est syllaba in tanta mole Constitutionum, Gloßarum, Summarum, Confeßionalium: nusquam ibi Christus legitur.* Si de fide loqueris, quæ sola iustificet, & certos absolutè

absolutè reddat remissa esse peccata; nõ mireris, si ea fides nõ inueniatur in Glossis & Summis: nam cùm illæ fierent, ista nondũ erat nata. At de fide vera in Christum & de ipso Christo, nihil in tot libris legi, mendacium est nimis crassum. Certè sanctus Antoninus, qui inter Summistas non postremum locum tenet, tam de fide, quàm de Christo, fusissimè disserit. Nec vlli alij de hisce rebus siluerũt.

XXXVIII. MENDACIVM.

PAg. 140. in Apologia, art. 12. sic Philippus loquitur: *Quid hîc Carole, Cæsar inuictißime, faciemus? Hæc est propria vox Euangelij, quòd fide consequamur remißionem peccatorum. Hanc vocem Euangelij damnãt isti scriptores confutationis.* Sed non ita est, Philippe: non enim confutatio vsquam negat, nos fide consequi remissionem peccatorum: sed negat nos sola fide consequi remissionem peccatorum, quod & Euangelium passim negat, cùm & Sacramentis, & dilectioni, & pœnitentiæ tribuat remissionem peccatorum.

XXXIX. MENDACIVM, SED SEXIES GEMINATVM.

PAg. 143. in Apologia, arti. 12. numerantur hæc dogmata, tanquam ſint Catholicorum Theologorum: *Quòd per bona opera extra gratiam facta, mereamur ex pacto diuino gratiam. Quòd per attritionem mereamur gratiam. Quòd ad deletionem peccati, ſola deteſtatio criminis ſufficiat. Quòd per contritionem, non fide in Chriſtum conſequamur remiſsionem peccatorum. Quòd poteſtas clauium valeat ad remiſsionem peccatorum, non coram Deo, ſed coram Eccleſia. Quòd ſuſceptio ſacramenti pœnitentiæ, ex opere operato, ſine bono motu vtentis, hoc eſt, ſine fide in Chriſtum, conferat gratiam.* At hæc omnia non noſtra dogmata, ſed Philippi mendacia ſunt. Nec dubium, quin ſubſcriberent contra iſta dogmata, non octo millia, ſed pluſquam octingenta millia Catholicorum, vt iam periculum ſit, ne ſuffurentur aduerſarij Cretenſibus illud Encomium Apoſtolicum, *Cretenſes ſemper mendaces.*

XL. MENDACIVM.

PAg. 163. in Apologia, art. 12. de satisfactione loquens Philippus, sic ait: *Hæc tota res est commentitia, recens conficta, sine auctoritate scripturæ & veterum scriptorũ Ecclesiasticorum. Ac ne Lombardus quidem, de satisfactionibus hoc modo loquitur. Scholastici viderunt in Ecclesia esse satisfactiones, nec animaduerterunt, illa spectacula instituta esse, tum exempli causa, tum ad probandos hos, qui petebant recipi ab Ecclesia. In summa, non viderunt esse disciplinam, & rem prorsus politicam. Ideò superstitiosè finxerunt eas, non ad disciplinam coram Ecclesia, sed ad placandum Deum valere.* Et pagina 164. *Adhuc Lombardi tẽpore ignota erat (satisfactio.)* Et pagina 175. *Quòd patres mentionem faciunt satisfactionis, quòd Concilia fecerunt canones, diximus suprà, disciplinam Ecclesiasticam fuisse exempli causa constitutam: nec sentiebant, hanc disciplinam necessariam esse, vel ad culpæ, vel ad pœnæ remissionẽ.*

Hoc esse mendacium, vel vnus Cyprianus abundè declarabit. Is enim auctor, & sanctus, & antiquus, & doctissimus fuit. Nam de sanctitate, martyrium;

de doctrina, volumina quæ reliquit; de antiquitate, historiæ omnes testimoniũ præbent: certè plus quàm octingentis annis, Petro Lõbardo vetustior est Cyprianus. Is igitur in Sermone, qui est de lapsis, prope finem, ita loquitur: *Qui autem pœnitentiam criminis tollunt, satisfactionis viam claudunt: ita fit, vt dum temeritate quorũdam promittitur salus falsa, vel creditur, spes veræ salutis adimatur. Vos verò fratres dilectissimi, quorum timor in Deum pronus est, & in ruina licet animus constitutus, mali sui memor est: pœnitentes ac dolentes peccata vestra perspicite, grauißimum conscientiæ crimen agnoscite, ad intelligentiam delicti vestri oculos cordis aperite, nec desperantes misericordiam Domini, nec tamen iam veniam vindicantes. Deus quantum patris pietate indulgẽs semper & bonus est, tantum iudicis maiestate metuendus est. Quàm magna deliquimus, tã granditer defleamus. Alto vulneri, diligens & longa medicina non desit: pœnitentia crimine minor non sit.*

Putásne tu Dominum citò poße placari, quẽ verbis perfidis abnuisti, cui patrimonium præponere maluisti, cuius templum sacrilega contagione violâsti? Putas facilè eum misereri tui, quẽ tuum non eße dixisti? *Ora-*

Orare oportet impensiùs, & rogare, diem luctu transigere, vigilijs noctes ac fletibus ducere, tempus omne lachrymosis lamentationibus occupare, stratos solo adhærere cineri, in cilicio & sordibus volutari: post indumentum Christi perditum, nullum hîc iam velle vestitum: post diaboli cibum, malle ieiunium. Et infrà: *Sic sub Apostolis fides viguit, sic primus credentium populus Christi mandata seruauit.* Et infrà: *Pœnitenti, operanti, roganti, potest clementer ignoscere, potest in acceptum referre, quidquid pro talibus & petierint martyres, & fecerint sacerdotes: vel si quis plus eum suis satisfactionibus mouerit, si eius iram, si indignantis offensam, iusta deprecatione placauerit: dat ille & arma rursum, quibus victus armetur.* Et infrà: *Qui sic Deo satisfecerit, qui pœnitentia facti sui, qui pudore delicti, plus & virtutis & fidei de ipso lapsus sui dolore conceperit, exauditus & adiutus à Domino, quam contristauerat nuper, lætã faciet Ecclesiam; nec iam solùm Dei veniam merebitur, sed coronam.* Hæc ille.

Habes hîc inprimis ter nomen satisfa- 1.
ctionis. Habes deinde, illam consistere 2.
in operibus, luctu, cinere, cilicio, ieiunio, elecmosynis, precibus. Habes tertiò, 3.
hæc

hæc non tantùm expedire, ſed neceſſaria etiam eſſe: orare oportet, inquit Cy-
4. prianus, & impenſius rogare, &c. Habes quartò, his operibus Deum placari: nam & hoc aliquoties repetitum eſt, & proinde non ad ſolam diſciplinam externã,
5. & politicã ſatisfactionem pertinere. Habes quintò in vltimis verbis, per eiuſmodi opera non ſolùm nos veniam, ſed
6. etiam coronam promereri. Habes ſextò, non ſufficere fidem ſolam, quando tam multa alia neceſſaria ſunt. Habes ſepti-
7. mò, non debere nos continuò veniam vindicare, etiamſi iam cœperimus non ſolùm credere, ſed etiã timere & dolere.
8. Habes poſtremò ſic ſub Apoſtolis fidẽ viguiſſe: & propterea mendacium eſſe Philippi, quòd iſta ſint noua, & inaudita ante tempora Petri Lombardi.

XLI. MENDACIVM.

PAg. 180. in Apologia, arti. 13. *Hîc damnamus* (inquit Philippus,) *totum populum ſcholaſticorum Doctorum, qui docent, quòd ſacramenta non ponenti obicem conferant grati-*

gratiam ex opere operato, sine bono motu vtentis. Hæc simpliciter Iudaica opinio est, sentire quòd per cæremoniã iustificemur, sine bono motu cordis, hoc est, sine fide. Et tamen hæc impia & pernitiosa opinio, magna auctoritate docetur in toto regno Pontificio. Hæc ille. Ex ore tuo te iudico serue nequam: Nonné tu dixisti suprà, pag. 154. & 155. *Scholasticos cùm de sacramento pœnitentiæ disputant, requirere contritionem vel attritionem?* & quid aliud est tam contritio, quàm attritio, nisi motus cordis? Deinde in ipsa cõfutatione, artic. 12. vt etiam in omnibus libris scholasticorum, nonné passim inculcatur, tres esse partes pœnitentiæ, contritionem, confessionem, & satisfactionem? Et certè contritio, sine fide, spe, & dilectione, id est, sine tribus cordis motibus esse non potest.

XLII. MENDACIVM.

PAg. 184. in Apologia, arti. 15. *At isti,* (inquit Philippus) *sentiunt Deum esse placatum, propitium, propter traditiones, non propter Christum.*

XLIII.

XLIII. MENDACIVM.

PAgina 186. in Apologia, artic. 15. sic rursum mentitur Philippus: *Docent,* inquit, *quòd non propter Christum gratis iustificemur per fidem, sed per tales cultus.* Hæc & similia non egent cõfutatione, cùm nec aduersarius vllum pro se testem adducat, & contra eũ omnes scholæ, omnia tẽpla, omnes libri Catholicorum testent.

XLIV. MENDACIVM. ET QVIDEM TERGEMINVM.

PAg. 186. in Apologia, art. 15. *Has causas habebant patres* (inquit Philippus) *rituũ seruandorũ, vt apertè testatur Epiphan. in disputatione contra Encratitas, quod genus simile fuit Monachorũ nostrorũ. Fuerunt enim sodalitia, quæ sibi certas traditiones imponebãt, abstinebãt à vino, & in ipsa Cœna Dñi, nullis carnibus vescebantur, ne piscium quidem, qua in re fratres Dominici longè superabant: à coniugio verò vel maximè abhorrebant.* Et infrà: *Has obseruationes fingebant eße cultum Dei, & iustitiam,*

tiam, propter quam Deo accepti eſſent, qua placarent iram Dei: hanc opinionem improbat Epiphanius.

Hîc tria ſunt apertiſsima mendacia: PRimum, quòd Monachi noſtri ſimiles ſint Encratitis, dum abſtinent à vino, à carnibus, à coniugio. Nam Encratitæ abſtinebãt, vt à rebus natura ſua immũdis, & quæ nulli omninò hominum licitę eſſent: & hoc damnat Epiphanius. Sic enim ſcribit hære. 47. quæ eſt Encratitarum: *Nuptias palàm Diaboli eſſe decernunt, animata verò abominantes interdicunt.* Et infrà: *Vtuntur & ipſi myſterijs, per aquam: vino verò omnino non vtuntur, Diabolicum eſſe dicentes, & bibentes, ac vtentes iniquos eſſe ac peccatores.*

At quis vnquam Monachorum Catholicorum, nuptias, Diaboli eſſe dixit, & non potiùs vt à Deo inſtitutas in coniugatis Catholicis honorauit? Quis animatas res abominans interdixit? quis vinum Diabolicum aſſeruit? quis illud bibentes iniquos iudicauit? Quis non ſaltem inter myſteria illo vſus eſt? Quòd verò etiam tempore Epiphanii, Catholici

lici, Monachi, ad alios bonos fines, à cõiugio abſtinerent, & quidam eorũ à vino, quidam à carnibus, ſuprà oſtendimus, ex compẽdiaria doctrina eiuſdem Epiphanij.

Alterum Mendaciũ eſt, quòd Encratitæ abſtinerent à coniugio, carnibus & vino, proper cultum Dei, exiſtimantes ſe eo modo Deum placaturos. Nam nõ meminit Epiphanius eo loco huius finis, id eſt, cultus Dei: & clariſsimè dicit, eos abſtinere ſolitos, nõ continentiæ gratia, ſed propter timorem, & imaginationẽ, vt ne condemnarentur propter animatorum eſum. Itaq́ue non abſtinebant, vt Deum placarent; ſed ne magis irritarent, cùm crederent, res illas immundas eſſe, & contaminare eos, qui illis vterentur.

Tertium mendacium eſt, quòd Epiphanius improbet hanc opinionẽ: quòd abſtinentia à cõiugio, carnibus & vino, ſit vtilis ad colendum Deum. Nam neq; hoc loco talis improbatio cernitur, & alibi apertiſsimè habetur approbatio. Sic enim Epiphanius ſcribit hæreſ. 48. quæ eſt Montaniſtarum: *Pleræque enim ſectarũ matri-*

matrimoniũ contrahere prohibent, & à cibis abstinere præcipiunt, non honestæ vitæ gratia exhortantes, non maioris virtutis gratia & præmiorum ac coronarum; sed abominabilia ea, quæ à Deo facta sunt, putantes. At verò sancta Ecclesia, & virginitatem glorificat, solitudinem, ac castitatem laudat, & nuptias pudicas honorat & suscipit: Scortationem verò & adulterium, ac petulantiam interdicit. Et infrà: *Etenim cum moderatione quadam, Deus, verbum in Euangelio dixit: Si vis perfectus esse; misericordiam exhibens hominum formationi ac debilitati. Et gaudet quidem his qui approbatũ Dei cultum præstare possunt, & virginitatem ac castitatem, & continentiam exercere deligunt. Verùm vnas nuptias honorat, etiamsi maximè sacerdotij dona per eos, qui ab vnis etiam nuptijs se continuerunt, & in virginitate vitam degunt, se ornâsse præexpressit: velut etiam Apostoli ipsius, Ecclesiasticam sacerdotij regulam ordinatè ac sanctè constituerunt.*

Quid hîc dicis, Philippe? Nonne audis ab Epiphanio continentiam ab vxore, à vino & carnibus debere suscipi, gratia maioris virtutis & præmiorum ac coronarum? Item virginitatem cultum es-

ſe à Deo approbatum, & illi grauiſsimũ: Deniq; ſacerdotũ continentiam, etiã ab vna vxore, ſancitam ab Apoſtolis fuiſſe:

XLV. MENDACIVM.

PAg. 188. in Apologia, articulo 15. *Exſtant* (inquit Philippus) *immenſi libri, imò bibliotecæ totæ, nullam ſyllabam de Chriſto, de fide in Chriſtum, de bonis operibus ſuæ cuiusque vocationis continentes: ſed tantùm colligentes traditiones.* Si tu omnes bibliotecas adiîſti, & omnes libros legiſti; cur non indicas nobis, vel vnum auctorem Eccleſiaſticum, qui de Chriſto & fide non loquatur:

XLVI. MENDACIVM.

PAG. 190. in Apologia, arti. 15. *Apud aduerſarios*, (inquit Philippus,) *nulla prorſus eſt* κατήχησις *puerorum.* Quàm impudens hoc mendacium ſit, teſtantur innumerabiles Catechiſmi, qui à noſtris editi ſunt, nec vnquam defuit in eccleſia puerilis inſtitutio; ſed ſtultum eſt reſpõdere

dere homini nihil probanti, & ad mentiendum proiectiſsimo.

XLVII. MENDACIVM.

PAg. 194. in Apologia, artic. 16. *Vaniſsimum eſt,* (inquit Philippus,) *quòd ſit perfectio Chriſtiana, non tenere proprium.* Et infrà: *Sed Monachi illam externam hypocriſim offuderunt oculis hominum, ne videri poßet, in quibus rebus ſit vera perfectio: quibus laudibus vexerunt communionem rerum, quaſi Euangelicam. At hæ laudes plurimum habent periculi, præſertim cùm longè diſsentiant à ſcripturis.* Bene autem Philippus feciſſet, ſi ad probandum laudes vitæ communis diſſentire à ſcripturis, attuliſſet in medium verba illa B. Lucæ: (ſolet enim ipſe plerumque, vt eſt inſignis Dialecticus, ita cõnectere argumenta) *Multitudinis autem credentium, erat cor vnum, & anima vna: nec quiſquam eorum quæ poßidebat, aliquid ſuum eße dicebat, ſed erant illis omnia communia.* Et paulò pòſt: *Et gratia magna erat in omnibus illis: neque enim quiſquam egens erat inter illos. Quotquot enim poßeßores agrorum aut domorũ*

erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant & ponebant ante pedes Apoſtolorũ. Diuidebatur autem ſingulis, prout cuique opus erat. Acto. 4.

Potuiſſet quoque Auguſtini commẽtarium adijcere, vt magis communiret ſententiam ſuam. Is enim in ſermone 1. de communi clericorum uita, ſic habet: *Ecce dico, audite: Qui ſocietatem commnis vitæ iam ſuſceptam, quæ laudatur in actibus Apoſtolorum, deſerit; a voto ſuo cadit, & à profeßione ſancta cadit.* Et infrà: *Ego ſcio quantum mali ſit, profiteri ſanctum aliquid, nec implere: Vouete, inquit, & reddite Domino Deo veſtro.* Ac breuiter, ſi quis legat duos illos Auguſtini ſermones, mirum ſi non videat Philippi vanitatem.

XLVIII. MENDACIVM.

PAg. 195. in Apologia, articu. 18. *Sed quid intereſt,* (inquit Philippus,) *inter Pelagianos, & aduerſarios noſtros? cùm vtrique ſentiant homines ſine Spiritu ſancto poße Deum diligere, & præcepta Dei facere, quoad ſubſtantiam actuum, mereri gratiam ac iuſtificati-*

cationem operibus, quæ ratio per se efficit sine Spiritu sancto? Vis audire, quantum intersit inter nos & Pelagianos? quantum inter Catholicos & hæreticos? Neque Pelagianus error est, posse hominē aliqua præcepta, & aliquando facere quoad substantiā actuum, solis naturæ viribus, id est, sine speciali auxilio gratiæ Dei. Nā hoc idem & tu doces: nisi tecū fortasse pugnas, in eadē pagina. Hæc enim sunt verba tua. *Habet humana voluntas libertatē in operibus, & rebus deligendis, quas ratio per se comprehendit: potest aliquo modo efficere iustitiam ciuilem, seu iustitiam operum: potest loqui de DEO: exhibere DEO certum cultum externo opere: obedire magistratibus: parentibus in opere externo eligendo: potest continere manus à cæde, ab adulterio, à furto.* Hæc tua, etiam nostra sunt: Et hoc vocamus implere quædam præcepta, quòad substantiam actuum.

Porrò diligere Deum super omnia sine Spiritu sancto, tribuit homini fortasse vnus aut alter Scholasticorum, sed grauiores repugnant, vt S. Thomas, S. Bonauentura, & alij. Quòd autem opera sine Spi-

 ne Spi-

ne Spiritu ſancto facta mereantur gratiam & iuſtificationem; nullus Theologorum docet: tuum eſt mendacium, tua calumnia.

XLIX. MENDACIVM.

PAG. 198. in Apologia, articulo 20. *Non eſt ferenda* (inquit Philippus) *blaſphemia, tribuere honorem Chriſti noſtris operibus. Nihil pudet iam iſtos Theologos, ſi talem ſententiam in eccleſia audent ferre.* At, bone vir, non id habet confutatio Theologorum, quod tu reprehendis. Nec enim vſquam dicunt Theologi illi, opera ſine Chriſto mereri remiſsionem peccatorum. Sed negant, quod vos docetis, opera noſtra, licet ex fide, licet ex gratia, licet ex Chriſti meritis prodeant, nihil tamen mereri.

Itaque cùm confutatio dicit, opera noſtra mereri remiſsionem peccatorum, hunc habet ſenſum, quòd opera pœnitentiæ cum fide, & auxilio DEI facta, mereantur ex congruo, ſiue per modum diſpoſitionis, culpæ remiſsionem, quam eſſe

esse vocem Scripturarum & Patrum, suprà docuimus, Mendacio VIII.

Opera verò hominis iustificati, facta ex gratia, per Christi meritum nobis infusa, mereantur ex condigno remissionem pœnæ, quæ interdum relinquitur, culpa dimissa. Nam vt ait August. Tract. 124. in Ioan. *Productior est pœna, quàm culpa, ne parua putaretur culpa; si cum illa finiretur & pœna.* Nec solùm pœnæ remissionem, sed & coronam gloriæ mereri nostras satisfactiones, paulò antè ex Cypriano audiuimus, in serm. de lapsis, in postremis verbis.

L. MENDACIVM.

PAG. 200. in Apologia, arti. 21. *Nec vident isti Asini* (inquit humanissimus Philippus) *apud Hieronymum contra Vigilantium, nullam exstare syllabam de inuocatione. Loquitur de honoribus Sanctorum, non de inuocatione.* At quænam est ista consequentia? Loquitur Hieronymus de honoribus Sanctorum: Ergo non de inuocatione? Videlicet inuocatio non est ho-

nor, sed ignominia. Et idcirco nullum, præter Christum, inuocari vultis, ne dedecus Christo proprium, cum aliis communicetur.

Audi igitur: Vigilantius nolebat sanctos honorari: & quoniam non ignorabat, præcipuũ sanctorum honorem, esse ipsorum inuocationem, duabus rationibus ostendit, non eos debere ab hominibus inuocari: tum quia abditis receptaculis inclusi, non possent vbi vellent esse præsentes, & se inuocantibus per se opẽ ferre: tum etiam, quia nec posset vllus post mortem, pro alio apud Deum aliquid impetrare, & proinde superuacanea esset inuocatio.

Vtramque rationem Hieronymus refellit: *Ais*, inquit, *vel in sinu Abrahæ, vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei, animas Apostolorum & Martyrum consedisse, nec posse suis tumulis* (vbi videlicet à fidelibus præcipuè inuocantur) *& vbi voluerint adesse præsentes. Senatoriæ videlicet dignitatis sunt, vt non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libera honestaq; custodia recludantur. Tu Deo leges pones? Tu Apostolis vincula iniicies. &c.*

Et

Et infrà: *Dicit*, inquit, *quòd dum viuimus, mutuò pro nobis orare possumus: postquàm autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio. Si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti, possunt orare pro cæteris: quantò magis post coronas, victorias, & triumphos?* Cùm ergo Hieronymus Vigilantij argumenta refellat, quibus ille sanctorũ honoribus inuidens, inuocationem eorum oppugnabat, verè stupidi, ac fermè asini essemus, si non inde colligeremus, inuocationem sanctorum à Hieronymo approbari.

LI. MENDACIVM.

PAg. 200. in Apologia, artic. 21. *Neq; reliqui veteres scriptores* (inquit Philippus) *ante Gregorium fecerunt mentionem inuocationis.* Non te pudet tantum Magistrũ in Israël, aut nihil in veteribus legisse, aut tam impudenter mentiri? Proferam igit̃ viginti quatuor Patres, Gregorio antiquiores, qui instar viginti quatuor seniorum de Apocalypsi testimonium dicãt pro inuocatione sanctorum.

Vide Dionyſiũ Areopag. libr. de Eccleſiaſtica hierarchia, cap. 7. Iren. libr. 5. Euſeb. libr. 13. de præpar. Euang. cap. 7. Athan. Serm. in Euangelium de S. Deipara. Baſilium oratione in quadraginta Martyres: item in Pſal. 33. Nazianzenũ oratione in Cyprianum: item in Athanaſiũ. Nyſſenum oratione in S. Thedorũ. Cyrillum Cathecheſi 5. Myſtagoica. Ephrem ſerm. de laudibus Martyrũ. Chryſoſtomum hom. 66. ad populum Antiochenum. Item hom. 43. in geneſin: hom. 8. in Matthæum: homil. 1. in priorem ad Theſſalonicenſes. Theodoretum libr. 8. de curandis Græcorum affectionibus. Et in hiſtoria religioſa, ad finem ſingularum vitarum. Hilarium in Pſal. 124. & in Pſal. 129. Ambroſium lib. 10. in Lucam, cap. 21. Et in libro de viduis. Hierony. in Epitaphio Paulæ. Ruffinum lib. 2. hiſt. Eccleſiaſt. cap. 33. Prudentium in Hymno de ſancto Caſsiano: item de ſancto Hippolyto: item de ſancto Laurentio. Paulinũ Nolenſem, epiſto. 12. ad Seuerum. Gaudentium Brixienſem, tractatu in dedicatione Baſilic. Concilij Sanctorum. Seuerum

rum Sulpitium, epist. ad Aurelium Diaconum, & epistola ad Bassulam Socrum. Maximum Taurinensem, serm. de sancta Agnete. August. lib. de cura pro mortuis, cap. 4. & serm. 17. de verbis Apostoli. Leonem I. Serm. 5. de Epiphania. Victorem Vticensem, libro 3. de persecut. Wandalica. Fulgentium Ruspensem, ser. de laudibus B. Mariæ. His accedit Concilium Chalcedonense, 630. Patrum, & alia quæ suprà citauimus, Mendacio x.

LII. MENDACIVM.

PAg. 201. in Apologia, art. 21. *Triplex honos, (inquit) probandus est. Primus est gratiarum actio. Secundus confirmatio fidei nostræ. Tertius imitatio fidei & cæterarum virtutum. Hos veros honores non requirunt aduersarij.* At vbi legisti, vel à quo audiuisti non requirere hos honores?

LIII. MENDACIVM.

PAg. 220. in Apologia, pro coniugio sacerdotum. *Vituperabant Monachi,* (inquit,)

quit) *coniugium, tanquam vitæ genus, quod vix vnquam Deo placeret, aut certè non placeret, nisi propter procreationẽ.* At omnes Monachi, qui commentaria in Magistrũ scripserunt, agnoscũt tria bona, propter quę Matrimonium Deo placeat, fidem, prolẽ, & sacramentũ. Vide lib. 4. sent. dist 31.

LIV. MENDACIVM.

PAg. 223. in Apologia, pro coniugio sacerdotum, Philippus sic argumentatur: *Iouiniani tempore, nondum nôrat mundus legem de perpetuo cælibatu. Impudens igitur mendacium est, coniugium sacerdotum, Iouiniani hæresim esse.*

Vtrũ Philippus mentiatur nec ne, iudex sit beatus Hieronymus. Is igitur in libro contra Vigilantium sic ait: *Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus esse perhibetur, sic in isto Iouiniani mens praua surrexit; vt in illo, & in hoc, diaboli respondere cogamur insidijs. Ille Romanæ Ecclesiæ auctoritate damnatus, inter phasides aues & carnes suillas non tam emisit spiritum, quàm eructauit: iste caupo Calagurritanus, & in peruersum propter nomen*

men viculi mutus Quintilianus, miſcet aquam vino: & de artificio priſtino, ſuæ venena perfidiæ Catholicæ fidei ſociare conatur, impugnare virginitatem, odiſſe pudicitiam, in conuiuio ſecularium contra ſanctorum ieiunia proclamare. Prô nefas, Epiſcopos ſui ſceleris dicitur habere conſortes; Si tamen Epiſcopi nominandi ſunt, qui non ordinant Diaconos, niſi prius vxores duxerint: nulli cælibi credentes pudicitiam, imò oſtẽdentes, quàm ſanctè viuant, qui malè de omnibus ſuſpicantur. Et niſi prægnãtes vxores viderint clericorum, infantéſque de vlnis matrũ vagientes, Chriſti ſacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Eccleſiæ? Quid Ægypti, & ſedis Apoſtolicæ? quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes; aut, ſi vxores habuerint, mariti eſſe deſiſtunt. Hoc docuit Dormitantius, libidini fræna permittens, &c. Si igitur, Hieronymo teſte, Vigilantij hæreſis ac Iouiniani, vna atque eadem ſententia fuit, adeò vt in Vigilantio Iouinianus reuixiſſe dicatur; mentitur Philippus, cùm ait, nõ fuiſſe hæreſim Iouiniani oppoſitam cõtinentiæ ſacerdotum.

Quod verò mendacium etiam ſit, Iouiniani tempore, mundo notam non fu-

iſſe

isse legem perpetui cælibatus, satis constat ex iis, quæ suprà diximus, Mendacio XIV. necnon ex hoc ipso Hieronymi testimonio, & ex Augustino in lib. de hæres. cap. 82. vbi legimus, quasdam sacras virgines, prouectæ iam ætatis, Iouiniano auctore, nuptias contraxisse. Quod certè D. Augustinus non repræhendisset, si virginitas consecrata Deo, votum perpetui cælibatus non complecteretur, aut hoc votū illo tempore notum mundo non fuisset.

LV. MENDACIVM.

PAg. 226. in Apologia, de Missa. *Hic caußæ status est,* (inquit Philippus,) *de quo ita nobis monendi sunt lectores, vt Æschines admonebat iudices, ne sinerent aduersariū extra caußam egredi. Nos in Confeßione nostra ostendimus, nos sentire quòd cœna Domini non conferat gratiam ex opere operato, nec applicata pro aliis, viuis aut mortuis, mereatur eis ex opere operato remißionem culpæ aut pœnæ.*

At mira ista peruersitas est, alios arguere eius peccati, quod ipse committis.

Non

Non enim iste est caussæ status, an Missa mereatur gratiam, & iustificet ex opere operato. Si enim iste status esset, caussa finita esset. Quæstio verò præcipua in eo consistit, an Missa sit verum & propriè dictum sacrificiũ, quod omnes Lutherani negant, & Catholici omnes affirmant.

LVI. MENDACIVM.

PAg. 233. in Apologia de Missa: *Sed aduersarij (inquit,) vbique sacrificij nomen ad solam cæremoniam detorquent: prædicationem Euangelij, fidem, inuocationem, & similia omittunt: cùm cæremonia propter hæc instituta sit.* Fatemur quidem sacrificium propriè dictum, nec prædicationem Euangelii, nec inuocationem significare, sed oblationem Corporis Christi, cum mystica cæremonia à sacerdote factam: sed quòd nõ sit apud nos Euãgelii prædicatio, nec inuocatio, nimis impudens mendaciũ est; cùm in ipsa celebratione sacrificii legatur Euangelium, & sæpe etiam exponatur, & multæ præces fundantur

pro

pro ſacerdotibus, pro regibus, pro populo.

LVII. MENDACIVM.

PAg. 236. in Apologia de Miſſa: *De fide* (inquit,) *qua gratis cõſequimur remiſſionem peccatorum, nulla prorſus fiebat ab aduerſarijs mentio: De exercitiis fidei luctantis cum deſperatione, de gratuita remiſsione peccatorum propter Chriſtum, omnes libri, omnes cõciones aduerſariorum mutæ erant.* Magnus & mirabilis vir fuit Philippus, qui omnes libros legit, omnes conciones audiuit, etiamſi variis in locis eodem tempore, aut variis temporibus eodem loco haberẽtur: Et quod mirabilius eſt, etiam illas conciones audiuit, quæ prius factæ ſunt, quàm ipſe naſceretur; alioqui, vnde nouit, de gratuita remiſsione peccatorum propter Chriſtũ omnes conciones mutas fuiſſe?

LVIII. MENDACIVM.

PAgina 239. in Apologia, de Miſſa: *Transferunt,* (inquit,) *Miſsam & ad mortu-*

mortuos, liberant animas applicatione Sacramenti, à pœnis purgatorij: cùm ſine fide nec viuis Miſſa proſit. Neque ex ſcripturis, vel vnam ſyllabam afferre poſſunt, ad defenſionem iſtarũ fabularum, quas in Eccleſia magna auctoritate docent: neque Eccleſiæ veteris, neque Patrum teſtimonia habent.

Duo ſunt hîc mendacia. Vnum, quod applicatione ſacramenti, liberari dicamus animas à pœnis purgatoriis. Nemo enim Catholicorũ hoc docet: ſed quod de ſacrificio dicimus, imperitè aut callidè transfert Philippus ad ſacramentum.

Alterum mendacium eſt, quòd non habeamus teſtimonia veteris Eccleſiæ, quòd Miſſa proſit etiam defunctis. Tot enim habemus teſtimonia, vt planè aduerſarios obruere poſsimus. Concilium Carthaginenſe IV. Canone 79. iubet cõmendari defunctos orationibus, & oblationibus. Concilium Wormatienſe, Canone 10. iubet etiam pro ſuſpenſis orari, & ſacrificari. Similia paſsim in Conciliis leguntur.

Tertullianus libro de monogamia: *Pro anima*, inquit, *eius oret, & offerat annuis diebus*

dormitionis eius. Cyprianus libro 1. Epist. 9. *Non est*, inquit, *quod pro dormitione eius apud nos fiat oblatio, aut deprecatio.* Ambrosius libro 2. Epist. 8. *Itaque*, inquit, *non tam deplorandam quàm prosequendam orationibus reor: nec mœstificandam lachrymis tuis; sed magis oblationibus animam eius Domino commendandam.* Cyrillus Cathechesi 5. Mystagogica. *Maximum*, inquit, *credentes esse animarum iuuamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius & tremendi sacrificij.* Chrysostomus homilia 69. ad populum Antiochen. *Non temerè hæc ab Apostolis sancita fuerunt, vt in tremendis mysterijs defunctorũ agatur memoria.* Omittto cæteros.

LIX. MENDACIVM.

PAg. 247. in Apologia, de Missa: *Falsò*, (inquit Philippus,) *citant aduersarij contra nos, damnationem Aërij, quem dicũt propterea damnatum esse, quòd negauerit, in Missa oblationem fieri pro viuis & mortuis.*

Quæstio nostra cum Lutheranis est, an Missa prosit mortuis: nam quòd viuis prosit, nemo negat. Porrò Augustinus libro

libro de hæresibus, capite 53. inter dogmata propria Aërij, etiam illud numerat. Orare, vel offerre pro mortuis oblationem, non oportere. At hoc idem omnes Lutherani dicunt.

LX. MENDACIVM.

IBidem, sic agit Philippus: *Epiphanius testatur Aërium sensisse, quòd orationes pro mortuis sint inutiles, id reprehendit, neque nos Aërio patrocinamur.* Si verum loquitur Philippus, mentitur altera pars Concordiæ, cui ferè concordant omnes Lutherani. Nam pagina 281. *Purgatorium animarum, mera diaboli larua esse definitur.* At si nullum est purgatorium animarum, inutiles sunt orationes pro mortuis, vt volebat Aërius, nisi fortè velit Philippus, pro animabus beatis, aut damnatis orandum esse.

Adde, quod Epiphanius, hæresi 75. quæ Aërij est, refert etiam aliũ eiusdem errorẽ, & quidem ipsius verbis: *Sed neq; ieiunium,* inquit, *erit ordinatum: Hæc enim Iudaica sunt, & sub iugo seruitutis. Iusto enim lux non est posita, sed patricidis ac matricidis, & reliquis.*

liquis. Si verò omnino volo ieiunare, qualemcunque eligam diem à me ipso, & ieiunabo propter libertatem. Et infrà: *In diebus autem Paschatis* (quos nos vocamus maiorem, siue sanctam hebdomadam) *quando apud nos fiunt humi dormitiones, castitates, afflictiones, siccorum esus, preces, vigiliæ, ac ieiunia, & omnes animarum salutes per sanctas afflictiones; ipsi à summo mane obsonantur, carnéque ac vino venas suas explentes, cachinnantur, ridentes ac subsannantes eos, qui sanctum hunc cultum hebdomadis Paschatis perficiunt.*

Quæso te, Philippe, an non & vos hoc idem facitis, & docetis? Magis ingenuè Mathias Illyricus facit, qui Cent. 4. cap. 5. col. 401. agnoscit Aërij dogma ta fuisse, non orandum, nec offerendū pro mortuis: nec stata ieiunia seruanda: & quia horum similia docuit Lutherus, mauult Epiphanium & Augustinum hæreticos facere quàm Aërium.

LXI. MENDACIVM.

PAg. 253. in Apologia, de votis monasticis: *Obediētia, paupertas, & cælibat⁹* inquit

(inquit Philippus,) *exercitia sunt ἀδιάφορα. Ideoq́ sancti vti eis sine impietate poßunt, sicut vsi sunt, Bernardus, Franciscus, & alij sancti viri. Et hi vsi sunt propter vtilitatem corporalem, vt expeditiores eßent ad docendum.* Scilicet magna vtilitas corporalis erat S. Francisco, nudis pedibus ambulare, vna sola tunica, eaq́; cilicina, & asperrima cooperiri, humi cubare, pane solo & aqua vt plurimum viuere, totas noctes vigilare.

Deinde quid dicemus de S. Antonio, S. Hilarione, S. Paulo I. Eremita, imò de tot millibus sanctorum Anachoretarum, qui non fungebãtur docendi officio, & tamen vitam pauperrimam & seuerissimam, in perpetuo cælibatu, & sub obedientiæ iugo ducebant?

Porro S. Bernardus non solùm vilissimis pannis, & cibariis aridissimis vtebatur; sed etiam Sermone 30. in Cantica diligenter monuit, non esse Monachi, sed Medici, corporis vtilitatem, & bonam valetudinem curare: Monachi verò esse, spiritus vtilitatem quærere, & carnem crucifigere, atque in ea re Dominum & Saluatorem imitari.

LXII. MENDACIVM.

PAg. 255. in Apologia: *Nemo neſcit*, (inquit Philippus) *monaſticam recens excogitatam eſſe.* Omitto quod Patres ad Apoſtolos referunt, vt Euſeb. lib. 2. hiſto. cap. 16. Epiphan. hæreſ. 29. quæ eſt Nazaræorum. Hierony. 1. libr. de Scriptoribus Eccleſiaſt. in Philone. Ioan. Caſsianus lib. 2. de inſtitutis Cœnobiorũ, cap. 5. & collatione 18. cap. 5. Auguſtinus ſer. 2. de communi vita Clericorum. Poſsidonius in vita S. Auguſtini. Sozomenus libro 1. hiſt. cap. 12. Et Nicephorus libro 2. capito 15.

Certè Magdeburgenſes Cent. 4. cap. 6. col. 464. anno CCC. à Saluatoris aduẽtu ponunt initium Monaſtices. Quod ſi contendunt, Monachos huius temporis, non eſſe illis ſimiles qui erant tempore Antonij, Hilarionis, Auguſtini; tamẽ nõ negant, nec poſſunt negare, quin ſaltem Monachatus qui nunc eſt, à tempore S. Benedicti initiũ ſumpſerit; id enim Lutherani omnes admittunt, cùm videant adhuc exſtare, & ſeruari regulas ab

ipſo

ipso cõditas, & habitari monasteria, quę ille fundauit. S. autem Benedictus ante 1000 annos floruit. Nisi ergo apud Philippum mille anni sint, sicut dies vnus, vt scripturæ loquuntur de tẽporibus cum DEI æternitate collatis; viderit ipse, quàm sit verum, vitam monasticam recens excogitatam.

LXIII. MENDACIVM.

PAg.158. in Apologia, de votis monasticis: *Desertio facultatum* (inquit Philippus,) *non habet mandatum aut consilium in scripturis. Nam Euangelica paupertas, non est desertio rerum, sed non esse auarum, &c.* De hoc mendacio diximus suprà, Mendacio VI. Et sanè deberẽt sufficere tot Sanctorum exempla. Omnes enim illi veteres Monachi, qui tantoperè celebrantur à Patribus, verba Domini, Matthæi 19. *Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, &c.* de rerum desertione intellexerunt.

LXIV. MENDACIVM.

PAg. 239. in Apologia, de votis monasticis: *Sancti,* (inquit Philippus,) *in locum Christi subrogantur, & impiè coluntur.* Longè aliud ostendunt litaniæ, aliæque præces Catholicorum. Christo enim, vt Deo ac Domino dicimus, κυριε ἐλέησον, Christe eleison: Sanctis verò, S. Maria, ora pro nobis. S. Petre ora pro nobis. Sed antiqua ista calumnia est: quod enim Lutherani nunc dicũt, dixerunt olim Ethnici, Iudæi, Hæretici, vt patet ex hist. Eusebii, libro 4. capite 15. & lib. 8. cap. 5. Ex Cyrillo lib. 6. & 10. in Iulianũ. Ex Hieronymo libro contra Vigilantium. Et ex August. lib. 20. contra Faustũ, capite 21.

LXV. MENDACIVM.

PAgina 263. in Apologia, de potestate Ecclesiastica. *Suas traditiones* (inquit Philippus,) *longè accuratius seruari postulãt, quàm Euangelium.* Hoc de Episcopis Ecclesiæ generatim dictum, apertissimũ mendacium est.

LXVI. MENDACIVM.

PAg. 267. Ibidem: *Libri aduersariorum,* inquit, *nusquam fidei mentionem faciunt, cùm de remißione peccatorum loquuntur: nusquam docent de dignitate rerum ciuiliũ, nusquã docent quomodo Euangelium tradat iustitiam æternam.* Et hæc mendacia toties repetũtur in hac Apologia, vt mirum sit, quomodo non ipsi auctori nauseam fecerint.

LXVII. MENDACIVM.

PAg. 268. Ibidem: *Cultus sanctorum,* inquit, *plenus est apud eos manifesta idololatria.* At nos corde sentimus & voce asserimus, sanctos non esse Deos, sed creaturas eximias. Nec illis vt Diis sacrificamus, vt etiam D. Augustinus docet lib. 22. Ciuit. Dei, cap. 10. Nec inuocamus, vt gratiam vel gloriam largiantur: Sed vt eam nobis à Deo precibus suis obtineant. Nec denique illabi eos animis, & corda scrutari existimamus, vt aduersarij nos credere mentiuntur: Sed Deo reuelante atque ostendente, quid nos petamus, cognoscere eos posse docemus.

Hic

Hic libellus tam fabrè aperit mẽdacia, reuellit errores Concordiæ Lutheranæ; vt nihil possit esse aut enucleatius aut neruosius in hoc genere. Nam animus fuit auctori, stringere rem, non explicare: sed stringere ea arte, vt Lutherani alioqui plumbei facilè tangant se tangi, aut potiùs euerti.

Censui ROBERTVS TVrnerus Sacræ Theologiæ DOctor atque INgolstadij Professor, & pro tẽpore eiusdem facultatis Decanus.